PIA ALIMĂNEŞTIANU

PRIN CETATEA LUI BUCUR

SCHIŢE

„CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCUREŞTI

www.dacoromanica.ro

PIA ALIMĂNEŞTIANU

PRIN CETATEA LUI BUCUR

SCHIŢE

„CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCUREŞTI

www.dacoromanica.ro

CETATEA LUI BUCUR

„Se zice că 'n vremuri, fost-a un cioban cu numele de Bucur şi că, pe când îi păşteau oile dealurile Dâmboviţei, a durat pe malul gârlei, o bisericuţă de lemn, să-i fie sie-şi şi neamului său locaş sfânt de rugăciune către bunul Dumnezeu."

Şi pe dată ce s'a ridicat locaşul, a ieşit ca din pământ o cetate, cu biserici, înconjurate de mânăstiri şi de curţi domneşti, pe care de hatârul norodului său viteaz şi credincios, nu le-a hărăzit pronia cerească să le nimicească nici gerurile şi zăpezile, nici arşiţa şi pârjoalele, nici revărsările apelor şi focurile înteţite, nici holera şi ciuma, nici cutremurele şi oastele năvălitoare.

Dar când, după atâtea veacuri de vitregie, au răsărit zori noi de pace şi de belşug asupra ţărilor româneşti, acelaş norod din seminţia ciobanului, croindu-şi pe locul cetăţii, al codrilor şi al mlaştinilor, străzi largi, case înalte, grădini întinse, iezăre limpezi, Bucureştii de azi, acelaş norod a lăsat în nepăsare să fie doborîte, să cadă în paragină, una după alta, aşezămintele străvechi, odinioară fala cetăţii lui Bucur.

www.dacoromanica.ro

ȚIGĂNCILE FLORĂRESE

Nu poți să treci prin Piața I. C. Brătianu, ori din ce parte ai veni, fără să-ți fie privirea oprită de coșurile așezate pe târne și lăzi dealungul bulevardului, coșuri înțesate de flori în fețe aprinse. Incep cu ghioceii și sfârșesc cu tufănele.

In dosul mărfei, îmbrăcate și ele în fețe aprinse, în ciupag și basma de bumbac, stau florăresele la pândă, după mușterei. Fără deosebire de vârstă, atât cele tinere cât și cele bătrâne, au ochii, pielea, dinții, de țigănci. Dacă te apropii, îți întind, care mai de care câte un mănunchiu, strigând :

— Coană, la mine. Coane, la mine!

Și te urmăresc cu strigătele lor, până te-ai depărtat sau până te-ai îndurat să le cumperi ceva.

Ele sunt cunoscutele țigănci florărese din Mahalaua Teiu, de pe fosta moșie domnească a lui Ghica Vodă.

Își petrec ziua pe Piața I. C. Brătianu. Poate din pricina vieței printre flori, netrudite în gospodărie, sunt așa vesele, așa guralive, așa gălăgioase. Bărbații le sunt cei mai mulți zidari și muncitori de binale. Copiii lăsați la vatră stau sub ocrotirea Bulibașii în lipsa părinților. Tot Bulibașa le slujește drept judecător, când se ivesc certuri, neînțelegeri, bătăi între soți. După cum e datina la țigani, el, de cele mai deseori, dă dreptate femeii, ca fiind mai neputincioasă, mai slabă. De aceea florăresele țin atâta la obiceiurile, la obârșia lor. Ele știu că se trag din foști robi împământeniți, că nu fac parte din triburile lăeților rătăcitori, că ar fi alcătuit totuși în vechime laolaltă o

www.dacoromanica.ro

singură naţie, în Indii sub Por Impărat. Pe atunci li se zicea Zgripţa şi erau încă sălbateci. Ştiu că la năvălirea lui Alexandru Makedon peste ţara lor de baştină, au pornit ţiganii prin lume. Unii dintr'înşii s'au aşezat în România şi s'au răspândit pe la curţile domneşti şi boereşti, femeile ca slugi, bărbaţii ca scripcari, ca bucătari, ca fierari. Mai ştiu că veacuri întregi au fost legaţi de stăpâni. Lângă ei trăiau, lângă ei mureau, ba chiar treceau uneori de zestre jupâniţelor, din conac în conac. Dar în zilele de azi toţi cei din Mahalaua Teiu sunt botezaţi şi cununaţi după legea ţării, îşi fac armata, sunt cetăţeni români. Pentru a treia oară şi-au schimbat numele în Romi. Porecla de ţigan le fusese dată în batjocură de Greci, ca fiind vecinic pe drumuri, vecinic nespălaţi. Obiceiurile, obârşia şi-le treceau dela unul la altul.

Nici una din florărese nu era mai căutată, nu avea flori mai alese, nu da cu ghiocul, cu cărţile, nu ghicea în cafea, ca Maria Niculae, nora lui Bulibaşa. La dânsa se oprea lume multă, mai cu osebire pe vremea bujorilor, cari în primăvară fuseseră ca niciodată de învolţi.

Maria Niculae, în ajunul Rusaliilor, îşi desfăcuse marfa repede şi la patru plecă spre casă, purtând coşul gol la spinare.

Tramvaiul din Bulevardul Ferdinand o lăsă la Obor. Se îndrumă pe jos, către biserica Sf. Dumitru şi trecu în strada Rondul Bisericii. Era strada lor, a ţigăncilor florărese. Cât păşeai pe ea, îţi dedeai seama de cine era locuită. Casele-i erau mici, multe în fundul curţii, sute de copii se jucau pe uliţă, alergau, ţipau, scârţâiau din diblă, băteau daraua, cântau din gură. Printre ei înaintau doi ursari urmaţi de doi urşi în lanţuri. La fântână, se stropeau unele pe altele câteva paparude despoiate, încinse cu verdeaţă. Tot alaiul ţigănesc.

In căpătâiul străzii, către Palat, era un loc viran îngrădit. Pe el se aflau în teancuri, nisip, cărămidă, pietriş şi varniţă strânse pentru clădirea, ce se pregăteau socrul şi

www.dacoromanica.ro

bărbatul Mariei să o ridice în toamnă. Neamul Bulibaşei locuia în curte, o şandrama de vre-o zece metri, în linie cu ulița. Peretele din față era din rogojini, afară de uşe, iar cei din dos şi de pe lături erau din scânduri îndepărtate de sufla vântul printre ele. Şandramaua avea o singură încăpere. In dreapta era maşina de bucătărie şi tot dichisul: oale, cenace, strachini; în mijloc era sufrageria, alcătuită din masă şi scaune, fără dos, în stânga erau în rând cinci paturi de fier, fiecare cu saltea şi pătură. Uşa era larg deschisă ca să vadă Bulibaşa ce se petrece pe stradă.

Maria Niculae îşi găsi socrul şi soacra aşezaţi la masă. Soacra era o bătrână pipernicită, îmbrăcată la fel cu noră-sa, căci în vremuri fusese şi ea florăreasă. Bulibaşa era un om mai subţire, cu mustaţă albă, îmbrăcat în haine mai îngrijite.

Maria Niculae îşi lăsă coşul jos şi se aşeză lângă ei. Ii întrebă:

— Ce s'a mai întâmplat p'aici?

— Bine, pace, răspunse Bulibaşa. O singură ceartă între Matei şi Zinca. I-am luat la goană pe amândoi. Şi fata e rea de gură şi el e bătăuş din cale afară. Prea i-aţi cununat de mici. Sunt încă doi copii.

— La cincisprezece ani prea mici? Mie la vârsta Zinchii mi-era băiatul de un an.

— Prea tineri, urmă Bulibaşa. Dar şi eu l-am mustrat pe Matei şi l-am ameninţat că-i dau voie nevestei, dacă începe iar cu bătaia, să-şi aducă alt bărbat în casă şi chiar aşa fac de rândul viitor.

— Unde-ai fost, taică, de ţi-ai pus hainele de oraş, schimbă nora vorba.

— Am fost la Primărie pentru Uniunea noastră.

Se opri o clipă.

— Ori ce vrei să faci, trebue să lupţi. Ce era mai greu, făcusem. Ii potolisem pe ai mei. Erau mulţumiţi de statutul Romilor. Ce mai rămăsese? Un fleac. Să primească

www.dacoromanica.ro

Primarul General Preşedinţia Uniunei. Şi ce credeţi că am păţit pentru atâta lucru de nimic?

Mai întâiu câtă cazană să dau cu ochii de Primar! De câte ori nu am bătut la uşa Municipiului până să intru! Zadarnic ne spun ziarele zilele de primire. Nu-l găseşti niciodată sau dacă-l găseşti, nu te primeşte. Insfârşit mă bagă şi pe mine azi. Era o groază de lume. Domnul Primar la masă cu consilierul Georgescu alături, îi chema pe rând pe fiecare. Când îmi veni rândul şi mă întrebă ce vreau, am răspuns :

— Am adus, Domnule Primar General, statutul nostru, al Romilor. E gata şi vă rugăm să ne luaţi D-v. Preşedinţia.

Deodată a izbucnit un hohot de râs din toate părţile. Râdea şi Domnul Primar. Eu îi priveam mirat, cu ciudă. Nu înţelegeam pentru ce atâta veselie la cuvintele mele.

— Ţiganul tot ţigan, zise consilierul Georgescu. Te-ai înnecat la mal. Cum îţi închipuieşti tu că Domnul Primar General să primească Preşedinţia ţiganilor? Să-şi bată joc oraşul de dânsul!

Mi-a ieşit şi mie ţandăra şi am rostit :

— D'aia râdeţi? De cinstea ce voim noi Romii să facem Capitalei? D'aia râdeţi?

Dar când e vorba de alegeri, nu vă este ruşine să veniţi la Teiu, să ne cereţi votul, al ţiganilor. Nu uitaţi câte am dat rândul trecut Domnului Primar.

— Taci, Bulibaşă. Nu te supăra, mă potolea Primarul. Ne înţelegem amândoi, cum ne-am înţeles întotdeauna. Lasă, vino deseară la mine acasă, la ceasurile şapte, să stăm de vorbă. Aici nu e chip.

— Bine, Domnule Primar General, pe D-v. nu mă supăr, cu D-v. mă înţeleg. Sunteţi om de treabă. Pe ceilalţi cum să nu mă supăr, când stiu cât de credincioşi cetăţeni suntem Romii, mai credincioşi ca toate naţiile străine din ţară şi suntem cei mai oropsiţi. Pretutindeni suntem întâmpinaţi cu zâmbetul pe buze şi glume...

www.dacoromanica.ro

S'a sculat Domnul Primar și mi-a strâns mâna.

— Lasă, Bulibașa. Vino deseară...

Și am ieșit pe ușe afară, fără să mă uit la ceilalți.

Pe când vorbea bătrânul, Maria își luase coșul iar în mână și sta oprită în fața lui, așteptând să sfârșească. Cât sfârși spuse :

— Cu voi bărbații nu știu ce au Rumânii ăștia. Cu femeile nu sunt răi. Se iau cu d'a binele. Mulți vin chiar des de ne întreabă despre viața noastră țigănească.

Își ridică iar la spinare coșnița și adaogă :

— Mă duc până la Palat să cumpăr ceva bujori pe mâine. Așa m'am învoit cu grădinarul, să viu azi.

Eșind în stradă și întorcând colțul, Maria Niculae păși dealungul drumului. Lăsând pădurea de pe marginea lacului în stânga, intră în curtea Palatului. Pe unul din stâlpii porții se înălța o stemă mare voevodală, pe cellalt stâlp era înfiptă o tablă, pe care sta scris : „Orfelinatul Zigura.

Căută florăreasa pe grădinar pretutindeni. Dete de el în dosul Palatului. Tocmai tăia din bujori.

— Mi-ai și cules? Să nu se fi veștejit.

— Mă temeam de ploaie. Innorase.

— Nu plouă...

Privirea Mariei se duse către zare, către mânăstirea Plumbuita, ce i se ridica în față pe un vârf de deal, dincolo de eleșteu. Pe clopotnița ei de tinichea, cădea soarele pe ducă.

— Nu plouă, zise iar.

Și se apucă să strângă bujorii de pe jos, numărându-i. Când fu umplut coșul, îl săltă pe creștetul capului, plăti și se depărtă, spunând :

— Să dai banii stăpânirii. Să nu născocești mâine cum vă este obiceiul, că bujorii au fost furați de țigăncile florărese. Noi florăresele din Teiu nu suntem rudărese puse pe hoții.

www.dacoromanica.ro

IONICĂ NEBUNU

Ionică nebunu nu era nebun. Era numai un prostănac, un netot. Din gură nu-i ieșiau vorbe multe. Abea scotea pe ici pe colo câte una. L-ai fi crezut mut, dacă nu i-ar fi răsunat zilnic glasul prin curțile boerești, pe străzile din jurul Palatului Regal, căci nu intra decât în curțile boerești, vecinic întovărășit de cobza lui, pe care dacă nu o ținea sub bărbie, o ținea sub braț. Colinda ulițile Bucureștilor cu pas grăbit.

Cât îl simțeau copiii de prin case, alergau la fereastră sau la poartă și-l puneau să le zică din cântecele prinse crâmpeie prin cârciumi. Nu le cunoștea niciodată sfârșitul. Le începea și repede le schimba. Erau mai ales unele desigur născocite de el, pe care nu le uita, cum era de pildă:

„Te duci, Mariță,
„Te duci în piață,
„Să cumperi rață,
„Să pui pe varză.
„Te duci, Mariță,
„Numai în fustă și 'n papuci.

Două zile dearândul nu venea la aceeași casă. Intr'un loc însă mergea des, la pensionul Miller Verghi, din strada Primăverii, unde-l primeau fetele cu mare bucurie.

Era singurul bărbat, căruia îi îngăduia directoarea să depășească poarta grădinei. Cât venea, se strângeau copilele împrejur, făcând haz de nerozia lui Ionică nebunu.

www.dacoromanica.ro

Una din ele, o fetişcană cu păr creţ şi oacheşe la faţă, îl învăţase, în râsul tovarăşelor, câteva cuvinte pe franţuzeşte: „Bonjour, mon ange, vous me faites mal".

Le învăţase pe dată şi le spunea pocit cu ifosul lui obicinuit, fără să le înţeleagă.

Cutreerând mereu oraşul, se scurgeau anii. I se albeau mustaţa, barbişonul, pletele, i se încreţea pielea pe obraz, i se încovoia spatele. Dar tot îi zbârnia cobza înainte şi mergea cu pas grăbit şi tot ca greerele din poveste, cânta, doar că greerele nu strângea nimic, pe când el aproape nu pleca dela muşterei, fără să fi căpătat ceva bani sau de mâncare, haine sau o pereche de ghete vechi. Tot deodată cu scurgerea anilor, îşi lungea şederea în cârciumă, la băutură, până când a pierit într'o vară.

Se întreba lumea:

— Ce o fi cu Ionică nebunu? Nu se mai vede.

Iată că într'o bună zi a sosit la Văcăreşti în dubă. La intrare fu întâmpinat de trei bărbaţi în strae vărgate şi tichie pe cap. Il salutară prietenos de mai departe. Cobzarul nu luă seamă la ei şi trecu împreună cu paza spre cancelarie, de unde ieşi îmbrăcat întocmai la fel cu cei trei bărbaţi. Avea pletele tăiate.

Incepu să se plimbe prin curte cu pasul lui grăbit, mulţumit că scăpase de puşcăria poliţiei. Dar nu mai cânta, nu mai avea cobză, deşi parcă o simţea încă la subţioară. Cum era să cânte fără cobză?

Umblând, văzu la repezeală, întregul aşezământ, văzu chiliile din trecut, acum dormitoare, văzu atelierele de ţesături şi fabrica de sobe, dărăpănate şi prăfuite. Pretutindeni întâlnea puşcăriaşi, mohorîţi la faţă, unii muncind, alţii stând de vorbă. Se opri mai lung în biserică, se închină la fiecare icoană din altar, la fiecare sfânt de pe pereţi, apoi privi câteva clipe în jurul lui, minunat de răcoarea, de tăcerea din sfântul locaş. Când se îndrumă iar către eşire, găsi în amvon un deţinut, plecat pe un covor. Il curăţa cu peria.

www.dacoromanica.ro

La apropierea lui Ionică, își încetă lucrul și-l întrebă:
— Ai sosit de curând, că nu ți-am zărit până azi mutra?
Ionică făcu semn din cap că da.
— Pentru ce ești închis?
Iar făcu semn din umeri că nu știe.
— E mut, rosti omul.

Îi arătă și dânsul cu mâna să-l ajute la împăturat covorul. Îndată ce fu gata, pușcăriașul îl ridică la spinare și se depărtă. Ionică își luă drumul înainte prin curtea mânăstirii. La un colț mai înalt al zidului de împrejmuire, unde păzea o sentinelă, urcau câteva trepte. Ionică le urcă, dar sus îl goni soldatul de pază cu patul puștei, înapoi. Clipa cât stătuse sus, zărise însă la poalele dealului, străzile și casele înșirate ale Bucureștilor și își aduse aminte de cobza lui, pe care o căută sub braț. Coborî repede scara, hotărît să se ducă îndărăt în oraș. La poarta intrării, care tocmai se deschidea ca să lase să treacă garda, când să se furișeze printre soldați, fu prins și purtat în cancelarie, la comandant.

— A vrut să fugă, Domnule Căpitan, zise căprarul, care-l întovărășca.

— Vreau să plec la București, lămuri cobzarul.

— Nu știi că cine intră aici nu mai iese decât împușcat dacă încearcă să scape? se răsti căpitanul, sculându-se în picioare.

— Vreau să plec la București, îngâna mereu cu încăpățânare Ionică.

— E nebun, spuse și căprarul, e nebun de legat.

— Pentru ce l-o fi trimis la Văcărești? Ne-au umplut Palatul Domnesc de zănateci. Parc'am fi la Mărcuța.

Se gândi puțin.

— Ia să vedem pentru ce e în pușcărie.

Și căutând printre hârtiile risipite pe masă, citi:

— A înjunghiat un tovarăș de băutură, la cârciumă. Nu vrea să mărturisească nimic, nici numele, nici unde șade.

www.dacoromanica.ro

— Prost, adăogă el. Şopti soldatului la ureche :

— Mână-l la castel, ia-l cu d'a binele. E trăznit.

Către Ionică urmă tare :

— Du-te cu căprarul, că te scoate în oraş, pe altă poartă. Du-te, moşule.

I se lumină faţa cobzarului la cuvintele ofiţerului, îşi smulse tichia de pe cap şi făcându-i o plecăciune până la pământ, cum o făcea boerilor bucureşteni mai de seamă, eşi cu sentinela pe uşe. Odată afară, trecură pe sub clopotniţă şi se îndreptară către zidul, ce despărţea curtea domnească de mânăstire. Soldatul îl opri înaintea unei porţi. Deschizând-o, împinse pe bătrân dincolo de prag.

— Poftim acum în oraş, îi strigă şi-i trânti uşa.

Când se văzu cobzarul singur, faţă în faţă cu droaia de puşcăriaşi, eşiţi din minţi, ce-l înconjuraseră într'o clipă şi priveau la el, se depărtă repede, o luă razna prin grădină, coborî prin pivniţele adânci, boltite, sui scara şi se rătăci prin pridvorul şi sălile Palatului, preschimbat în casă de nebuni, căutând zadarnic pe unde să poată fugi, să poată scăpa din închisoare, să-şi poată iar lua colindatul pe străzile Bucureştilor.

www.dacoromanica.ro

MICUL CURSAR

Anul trecut, strada Romană era umblată în sus şi în jos de Toma, micul cursar. Pe spinare îşi ducea marfa, înşiruită pe sârmă: fărăşe, garniţe, tăvi, grătare. Era un băiat bine legat, deşi nu părea mai în vârstă de doisprezece, treisprezece ani, după faţa copilăroasă, luminată de ochi mari, albaştri. Portul îl avea din ţara Abrudului, din Albac, Moţ curat.

Avea boică şi cioareci din lână albă, tivită cu negru, ca cingătoare avea o curea şi pe cap „clopcă" de pănură sau de pae, cum spun ei la pălărie.

Plecaseră patru veri: Vasile, Ion, Dumitru şi Toma, trimişi de-acasă cu unchiul Tănase, să desfacă unelte de gospodărie caznică. Dânsul, după ce le luase odaie cu chirie, într'un subsol, în strada Aurel Vlaicu, se înapoiase în Ardeal.

Băieţii îşi rânduiseră viaţa după sfaturile bătrânului.

De acolo din strada Aurel Vlaicu porneau, fiecare, îndată ce crăpa de zi şi acolo se întâlneau pe înnoptate. Masa dela amiazi şi-o lua fiecare pe stradă, aşezat sub streaşina unei case sau pe caldarâm. Seara îşi scoteau din lădiţele încuiate cu lacăt, din şunca şi din slănina aduse la venire.

Merindele şi marfa li-se împrospătau prin sătenii, ce soseau la Bucureşti pentru daraverile lor şi prisosul de bani îl trimiteau din când în când, tot prin săteni, la Albac.

Dormeau pe rogojini şi se înveleau cu păturile, ţesute în războaiele din sat, ca mobilă aveau un cuier, patru scăunele de lemn şi o masă, pe care îşi făceau socotelile şi mâncau.

www.dacoromanica.ro

Când se întorceau, băieţii picau de somn. Abia îmbucau ceva şi se culcau. Dumineca dormeau dus, dimineaţa întreagă câteodată şi după prânz îşi curăţau prin odaie, îşi mai regulau marfa. Când n'aveau nici-o treabă acasă, plecau la Cişmegiu, unde se întâlneau cu alţi Moţi. Plăcerea lor cea mare era, vara să se uite la bărcile ce lunecau pe lac, iarna să se uite la copiii zburând pe apele îngheţate. Până nu însera, se întorceau înapoi, în Aurel Vlaicu, dealungul Căii Victoriei, puţin umblată sărbătoarea.

Lunea începeau iar pe străzi strigătele micilor cursari :

— Curse, grătare, grătare, curse!

Şi astfel treceau zilele, una asemenea alteia. Intre băeţi era deplină înţelegere. Işi vedeau de treabă.

Toma a dus-o aşa până în apropierea Crăciunului.

Intr'o zi, pe când îşi mânca pâinea şi brânza, ghemuit lângă cuptorul vânzătorului de castane, colţ Romana cu Calea Dorobanţilor, sosi un copil, care alerga şi el cu ziare, un mic ţigan îndesat la trup, în zdrenţe, negru la chip. Se aşează la doi paşi de Moţ şi-l întrebă :

— Cum te chiamă?

— Toma. Pe tine?

— Petre. De unde eşti?

— Din Albac.

— Şi eu din Bucureşti. Mama e cerşetoare la Sărindar. Tata e ursar.

— Şi noi avem urşi în Ardeal, dar slobozi, prin păduri. Nu legaţi în lanţ.

— Şi ai tatii au fost slobozi, când erau mici, prin păduri.

— Unde dorm urşii voştri? In casă?

— In curte, legaţi.

— Mi-ar fi frică de ei.

Dintr'una într'alta, Petre spuse lui Toma, că dimineaţa cerşea cu mamă-sa şi după prânz umbla cu ziare.

— Pentru ce nu lucraţi ca noi la Abrud şi nu vindeţi marfă?

— Pentru ce să lucrăm, dacă strângem bani fără să avem nevoie de muncă?

www.dacoromanica.ro

De atunci se întâlneau cei doi băieţi la ceasul mesei şi steteau de vorbă.

In ajunul Crăciunului, plecară împreună pe Calea Victoriei.

— Să vezi, îi zise ţiganul, ce minunate sunt astăseară prăvăliile.

Intr'adevăr, dela Palatul Regal, Toma se opri la fiecare pas. Era ca în basm, lumină orbitoare pe strada ticsită de lume, lumină roşie, albastră, galbenă, pe jos, pe sus, peste tot şi prin galantare erau jucării, Moş Crăciuni, brazi îmbrăcaţi în beteală şi lumânări aprinse.

La Băcănia Dragomir, pe când priveau cu râvnă trufandalele de sub sticlă, grămezile de portocale şi de mere, rânduite în faţa uşii deschise, îi şopti glasul lui Petre :

— Bagă şi tu o portocală în buzunar.

Ardeleanul îi aruncă o privire încruntată. Nu mai avu vreme să-i răspundă, că se simţi strâns de braţ de către un vânzător.

— V'am prins, pungaşilor, strigă el. Hai la poliţie.

Ca din pământ eşi un gardist.

— Caută-i, Domnule Sergent. Am văzut pe dănciuc, ascunzând poame în sân.

Acesta îi căută pe amândoi şi găsi la Petre o portocală. La Toma nu găsi nimic.

— La post, le zise, punând mâna pe ei.

Ţigănuşul începu să plângă, să se jeluiască. Moţul tăcea, buimăcit de ce-l aştepta.

In răstimp, se ivise stăpânul prăvăliei pe prag.

— Lasă-i, Domnule Sergent, lasă-i. In ajunul Crăciunului să-i iertăm creştineşte.

Şi scoţând din teanc două portocale şi două mere, le dete celor doi copii, care o apucară la fugă, unul către Sărindar, celălalt către Aurel Vlaicu.

Din ziua aceea a pierit ţiganul, din ziua aceea micul cursar îşi luă iar masa singur, lângă cuptorul de castane, colţ Romană cu Calea Dorobanţilor.

www.dacoromanica.ro

PĂRINTELE GREGHENTIE

Când păşeşti în strada Schitu Darvari, nimic nu-ţi destăinueşte, că zidul dealungul uliţei, ascunde în dosu-i o mânăstire, un schit al Muntelui Athos.

Numai dacă deschizi poarta din tablă neagră, lucrată în pătrăţele, numai atunci îţi iese înainte biserica, înconjurată de drum împietruit şi răzoare de flori. E toată înnoită la fel cum fusese zidită în trecut, de sute de ani.

Pe din afară e văruită în alb. Sus, către răsărit, sunt zugrăviţi cei doisprezece Apostoli, are turlă ascuţită, acoperiş lat, brâu din colţuri de cărămidă, firizile uşilor şi ale ferestrelor sunt săpate în piatră. Innoite-i sunt şi cele două căsuţe cu geamlâc în stânga şi clopotniţa. In dreapta e mânăstirea, proptită pe stâlpi de lemn, sub care stau înşirate chiliile, sufrageria, bucătăria şi cea din urmă, locuinţa Părintelui Greghentie, meşterul iconar al Schitului. Acolo îşi ţinea el icoanele, înghesuite pe pereţi şi pe rafturi, acolo îl găseai de obiceiu în dosul unei mese lungi, acoperită de cărţi bisericeşti. Tot ce se afla în odaie era de vânzare.

Bătrânul aproape nu eşia din strada Schitu Darvari. Pe vreme bună îşi lucra icoanele afară, în faţa chiliei.

Erau zece călugări în schit, printre cari un preot, toţi veniţi dela Sfântul Munte. Dintre ei, cu Părintele Dionisios se nemerea mai bine la gusturi Părintele Greghentie, fiindcă era foarte cărturar şi-şi luase pe seamă tipăritul cărţilor.

— Fraţi de Cruce, îi chemau monahii ceilalţi.

Deseori îl ajuta Părintele Dionisios la vânzare şi atunci îşi reaminteau de viaţa lor din Muntele Athos, cu mâ-

www.dacoromanica.ro

năstirile cățărate pe stânci, cu pădurile de măslini și chiparoși, coborînd până 'n mare, își reaminteau de pământul unde nu se cunoaște nemetul și gerul, unde e vecinică primăvara. Plecaseră din țară tineri și patruzeci de ani trăiseră în Grecia în pace, cât au fost sub stăpânirea Turcilor, în urgie cât au trecut sub a Grecilor.

Când prigoniți de creștini, cei doi călugări fuseseră siliți să părăsească Sfântul Munte, împreună cutreeraseră mările și țările, fie pe corăbii, fie în chervane, fie pe cămile, ca să ajungă la Ierusalim, împreună cutreeraseră locașurile sfințite de Domnul Isus, împreună se rugaseră în bisericuța din grădina Ghetsimani pentru ispășirea păcatelor celor ce-și dedeau sufletul în clipele acele, împreună se scăldaseră în apele Iordanului, îmbrăcați în cămăși de borangic, împreună în noaptea Invierei luaseră lumina dela sfântul Mormânt și-și aprinseseră candela, pe care nu o mai lăsaseră să se stingă. Sosiți la Schitul Darvari, tot împreună mergeau la slujbă, ședeau la masă, vindeau icoanele și cărțile. Numai seara se despărțeau, chilia Părintelui Dionisios fiind tocmai în clopotnița preschimbată în locuință. Clopote nu are schitul. Se călăuzește după cele de alături, ale bisericei Icoana.

Ultimul an, din zi în zi scădea, se topea Părintele Greghentie. Se simțea și dânsul din zi în zi mai neputincios.

— Mi se apropie deslegarea, zicea neîncetat către tovarășul său.

In primăvară, abia se târa până la slujbă.

Cea din urmă i-a fost în Vinerea Mare, în săptămâna Patimilor. Ascultase cu zmerenie, îngenunchiat, prohodul, ocolise curtea ca niciodată de ușor, ținându-și lumânarea într'o mână, cu cealaltă mână păzind-o de vânt și cu ea, tot aprinsă, făcuse drumul la chilie.

Dar a doua zi dimineață, când Părintele Dionisios îi deschise ușa și-l găsi la locul obișnuit, cu capul răzimat pe masă, când i-l ridică în sus și-i văzu ochii sticloși, fără de viață, pricepu că bătrânul își dăduse sfârșitul.

www.dacoromanica.ro

IN PARCUL CAROL

Dincă Bălănescu venise să se răcorească împreună cu nevasta, în Parcul Carol, pe terasa Muzeului Militar.

In dosul băncei, la uşa Muzeului, ardea flacăra Eroului necunoscut, amintire vecinică a celor căzuţi în războiul din 1916. In dreapta flacărei, se înălţa cula şi de jur împrejur zăceau risipite pietrele dela Adam-Klissi. In faţa băncei, dedesubt, erau lacul, moscheea, cetatea lui Ţepeş-Vodă, pitite printre copaci, era fâşia de iarbă, rânduită pe de o parte şi de alta cu ochiul-boului, fâşie lungă, ca trasă cu linia, până 'n piaţa 11 Iunie.

Dincă Bălănescu, fiind telegrafist, cutreera de două ori pe zi Parcul, pe orice anotimp, când se întorcea dela Poştă. Ii plăceau clădirile grădinii, plăzmuite după chipul celor din vechime şi mai mult ca toate, îi plăcea cula, întocmai la fel cu conacul lui Crăsnaru din apropierea satului Peşteana, satul lui.

Florica era ardeleancă, dar copiii dacă-i întrebai :

— De unde eşti?

Răspundeau :

— Din Gorj.

— Sângele apă nu se face, glumea de fiecare dată telegrafistul, ca să-şi necăjească soţia.

In seara aceea de August, vorbea mai mult bărbatul, urmărit de grija ce avea de băiatul cel mare, licenţiat de doi ani, căruia încerca să-i facă un rost şi nu izbutise încă.

— Să-l văd odată pe Şerban căpătuit, şi m'aşi linişti, dacă poate fi omul liniştit cât trăeşte.

www.dacoromanica.ro

— N'o să fim liniştiţi, răspunse Florica, niciodată, nici când vor fi toţi la casa lor. Mai ales atunci. M'apucă de pe acum groaza, când mă gândesc la cele patru nurori, care ne vor pica pe spinare.

— Chiar de-ar fi cum le dorim noi, tot o s'o ducem greu. Nu vezi tu cum e tineretul în zilele de azi? Toată ziua băieţii noştri, până şi cel mic, aşa de grijuliu la carte, sunt chemaţi la telefon din oraş, atât de fete cât de băieţi. Mă mir că părinţii nu-i ţin mai din scurt.

— Şi tu eşti slab câteodată. De pildă, deunăzi ne înţelesesem să pedepseşti pe Mircea, care în vremurile din urmă, din pricina vânătoarei, se cam abătuse dela învăţătură, ne înţelesesem să-i iai puşca. Şi dânsul s'a ales cu o mică dojană, fără puşca luată.

— Pentru lucruri de nimic mai închid ochii, nu ca tine să mă ţiu după ei. De altfel sunt copii buni, mai cu seamă Sanda. Deşi e copilăroasă din cale afară, e cu judecată, cu inimă şi, ce-mi place, este că e supusă ca tine. Nu ar ieşi din cuvântul nostru.

— Ba, îţi seamănă ţie la fire şi la chip.

— Ba nu. E frumoasă şi eu nu sunt. Are ochii mei căprii, e drept. Nu-mi are însă obrazul rotund ca o lună plină, apoi e blândă şi eu nu sunt.

— Îţi seamănă tocmai la fire, are porneli, care o orbesc, uneori.

— Ce porneli?

— Are.

— Destăinueşte-mi-le şi mie.

— Să-ţi destănuesc ce-am descoperit, că tot mai bine e să ştii. Deunăzi, era într'o Sâmbătă, zi de străjerie. Sanda plecase în grabă la şcoală şi lăsase prin odaie o neorânduială de speriat. Toate aruncate deavalma prin pat, pe jos. M'am pus să-i strâng lucrurile. Deschizând sertarul mesei, ce crezi că găsesc? Un teanc de scrisori, legate cu o panglică şi flori uscate printre ele. Le iau şi citesc. Erau dela un băiat, şi el în şcoală. Îi vorbea de

www.dacoromanica.ro

dragostea lui, de cununia lor. Am rămas trăznită. Îi da mereu întâlniri în cimitirul Belu.

— In cimitir?

— Da. O sfătuia într'o scrisoare să nu mai vie la Parcul Carol, pentrucă acolo te-ar putea întâlni.

— Ce spui, Florico? Nu-mi vine să crez.

— Așa scria.

— Și cine e tânărul?

— Băiatul inginerului Laioș.

— Un ungur! Un boanghen să ia pe fata lui Dincă Bălănescu din Pește̦ana? Asta niciodată.

— Tot așa gândesc și eu.

Tăcură amândoi.

Dinu își scoase din buzunar basmaua și se șterse cu ea pe frunte, pe obraz.

— Ce mai căldură, zise el după câteva clipe. Mi s'a urcat sângele la cap și de cele ce mi-ai istorisit.

— Nu-ți face atâta sânge rău. Gândește-te că bieții copii sunt zăpăciți de cei dimprejur.

— Acum ce facem cu Sanda?

— Lasă-mă pe mine să-i vorbesc, s'o desmeticesc.

— N'o să izbutești, o să-l ia. Eu de azi înainte nu mai dau ochii cu dânsa, până s'o potoli, dacă se potolește, cum crezi. Nu o mai văd, nu o mai pot vedea. Mi-e urîtă foc. Și cât de dragă mi-era, cea mai dragă din toți!

— Nu o lua așa, Dincă. Fii mai cu răbdare. Fă-te față de fată că nu știi nimic. Lasă-mă pe mine s'o aduc pe calea cea bună.

— Tu nu trăești niciodată pe pământ. Trăești în nori. Incearcă, dar până s'or schimba lucrurile plec la Pește̦ana.

Și Dincă Bălănescu se sculă. Se sculă și Florica. Se îndrumară către casa lor din strada Mitropolitul Veniamin. La numărul unsprezece, păși̦ră în curte. Din casele telegrafistului, cea dinspre uliță era închiriată unui doctor, cealaltă din fund era locuită de Bălănești.

www.dacoromanica.ro

Delaungul ei, pe petecul de pământ rămas nezidit, era un corcoduș învolt, care, dacă nu făcea poame, din pricina lipsei de soare, cel puțin înflorea frumos primăvara, și vara la umbra lui își scoteau scaunele și stau la sindrofie. In fund de tot, despărțit prin sârmă împletită, era cotețul găinilor.

Găsiră curtea pustie. Câinele prepelicar, Stop, alerga în largul lui printre păsări.

Bălănescu se luă după câine, îl dete afară, închise portița și intră în sufragerie.

Florica se apucase să pue masa.

— Unde e Sanda, întrebă Dincă.

— E de sigur ceasul când îl întâlnește pe Laioș în cimitirul Belu.

Telegrafistul stete puțin pe gânduri, apoi se apropie de Florica :

— O să-l ia. De azi înainte nu o mai văd. Mă duc chiar deseară. Iți las bani, îți las ce-ți trebue. Nu pot să-ți ajut cu nimic. Mai mult te-aș încurca. Nu mă pot stăpâni ca tine.

Își luă pălăria, rătăci câteva clipe prin curte fără astâmpăr, eși la stradă și intră în Parcul Carol. Se opri iar pe terasă, sus. O ceață ușoară aburea grădina. Giamia, cetatea lui Țepeș-Vodă, se întrezăreau abia ca umbre. Singure, muzeul militar, pietrele dela Adam-Klissi și cula se vedeau deslușit, luminate de flacăra puternică de pe mormântul Eroului Necunoscut. Ochii lui Dincă Bălănescu se ațintiră pe cula albă. Privind-o îi ieșiră în minte, copilăria, viața de sat liniștită, curată, sub aripa părinților și-și zise :

— Eu sunt mai vinovat decât copiii. Trebuia să-i cresc, cum am fost crescut, la Craiova, nu în vâltoarea Bucureștilor.

www.dacoromanica.ro

DOMNUL PALADĂ

Ţinând cu amândouă mâinile scara proptită de căpriori şi de casă, vopsitorul Paladă neîncetat da îndrumări ajutorului său. Vasile trăgea cu pensula zidul la catul al doilea, sub streaşina acoperişului. Din când în când cobora câteva trepte şi-i întindea maestrului tinicheaua cu vopsea, legată de o sârmă.

Cât sună sirena la moara lui Assan, Paladă strigă :

— E ceasul douăsprezece, vino jos.

Şi Vasile coborî scara.

Se aşezară în grădina casei, pe un buştean gros de salcie, la adăpostul unui lămâiţ. Erau înconjuraţi numai de trandafiri roşii, agăţaţi de zid, de stâlpi, de împrejmuire, ciucure. Dincolo de drum era o poiană de iarbă, tunsă de curând.

Işi desfăcură bocceaua fiecare şi începură să mănânce.

— Până deseară, cred, Domnule Paladă, că isprăvim. Merge mai încet, fiindcă trebue să mă urc şi să cobor tot eu după vopsea.

— Greu îmi vine şi mie să îndrumez pensula altuia. Am poftă mereu să-ţi spui :

— Dă mai la stânga, dă mai la dreapta, dar mă gândesc :

— „Lasă-l mai bine să facă după capul lui, dacă nu mai sunt în stare să stau pe scară".

— Nici nu poţi sta, Domnule Paladă, că nu te-ar ţine. Te-ai prea îngroşat.

Paladă trebuia să fi cântărit peste suta de chilo-

www.dacoromanica.ro

grame. Ochii şi trăsăturile îi erau înfundate în grăsime şi sufla greu.

— De câţiva ani doar am început să mă îngraş, de când mi-am mai venit în fire, de când îmi merge bine cu meseria.

Se opri puţin:

— Ori cât de bine îmi merge, nu pot ajunge la ce eram în tinereţe.

— Ce erai?

— Tata a fost cel mai de seamă bărbier din Slatina. Prefect, Primar, Preşedinte de Tribunal, îmi treceau şi mie prin mână, căci la vârsta de patrusprezece ani, m'au scos dela şcoală. Nu se potrivea cartea cu capul meu. După moartea tatii, am rămas stăpân pe prăvălie.

Tocmai după mai mulţi ani, a căzut năpasta pe mine. Nu ţi-am spus-o niciodată?

— Niciodată.

— Pe când eram într'o zi cu briciul în mână, aud strigând pe uliţă (şedeam pe strada Bucureştilor, lângă grădina publică):

— Săriţi, foc!

Sar şi eu şi, ce să văd? Ardea chiar la mine în curte, bucătăria. Flăcările se întindeau ca lepra, din pricina vântului. In câteva clipe cuprinseseră şi casa. De pompieri nici gând. Aşa e şi la Bucureşti, în mahala. Când vin, e focul stins.

Se strânseseră doar vecinii şi turnam găleată peste găleată. Degeaba. Până să se domolească flăcările, nu mai rămăsese din locuinţă decât temelia. După ce s'a risipit lumea, m'am pus cu soţia şi copiii să scormonim prin dărâmături, să găsim ceva. Dacă găseam, era mare bucurie! Şi aşa am ajuns pe drumuri. La Slatina nu puteam sta, pentrucă din cal nu puteam s'ajung măgar. Avusesem, tata şi eu, loc prea de seamă printre meseriaşi. Am pornit cu ai mei la Craiova, la socru-meu, să-mi caut de lucru. Acolo m'a luat pe lângă el şi m'a învăţat vopsitoria. M'a

www.dacoromanica.ro

prins de minune. Era foarte priceput vopsitor. Dar pe vremea aceea au început boerii craioveni să se tragă către Capitală şi n'a mai mers bine meşteşugul. M'am tras după dânşii.

Prin câte am trecut aci, de mi-am făcut iar un rost! Alergam dela stăpân vopsitor la stăpân vopsitor. Am încercat şi la bărbierie. Pierdusem orice nădejde, când odată am dat de un boier din Slatina, de-ai noştri şi mi-a găsit azi una, mâine una. Acum iată-mă aproape în belşug: masă, casă, cele două fete căpătuite. Am şi trei îngeraşi de nepoţei. Şi m'am legat de Bucureşti. Aşa mi-este firea. Mă leg de locul unde trăesc, ca pisica. Nici de Slatina nu m'aş fi despărţit, dacă nu se întâmpla focul.

— Nimic nu e mai nimicitor ca focul. La Costeşti la noi a fost unul grozav. A ars biserica înţesată de săteni. Asta numai din vina lor.

— Ce vină aveau sătenii?

— Aveau... Mai întâiu o fată mare îşi aruncase puţin înainte, pruncul nou născut, în puţul de lângă biserică. Cerând oamenii din Costeşti să li se aducă Sfânta din Curtea-de-Argeş, ca să scape de secetă, au adus-o câţiva călugări. Au fost primiţi de tot satul la gară şi au pornit în şir, preoţii şi călugării în cap, cântând. In dreptul fântânii însă, icoana s'a lăsat grea. Nu au putut-o urni din loc, până ce nu a fost scos pruncul din apă. Noaptea au închis sfânta în biserică şi dimineaţa iar nu au putut-o urni din altar.

— Uite că-i lipseşte salba, a rostit unul din însoţitori, privind-o de aproape. D'aia se lasă greu.

Intr'adevăr i se furase salba de aur. Tocmai după ce s'a aflat ascunsă la unul din ţârcovnici şi i s'a pus iar la gât, au putut-o călugării ridica, dar dânşii au blestemat satul pentru nelegiuirea lui. Peste câtăva vreme, a ars biserica şi norodul dinăuntru.

— Aşa s'a întâmplat la Bucureşti în 1917 cu moaştele făcătoare de minuni ale Sfântului Dumitru. Când a pus

www.dacoromanica.ro

armata bulgară stăpânire pe Capitală, a furat într'o noapte moaştele şi au luat-o la fugă spre Giurgiu. In drum Sfântul Dumitru s'a lăsat greu. Nu a mai fost chip să fie purtate înainte. Au fost siliţi spre bucuria bucureştenilor, să se înapoieze cu ele la Mitropolie.

Când sfârşi Paladă de vorbit, sfârşiseră şi vopsitorii de mâncat. Se întinseră să tragă un puiu de somn, pe iarba tunsă, la umbra trandafirilor.

www.dacoromanica.ro

„MINA DE ARAMĂ"

Prăvălia la „Mina de Aramă" din Obor a lui Timică avea la dreapta dogăria „La Lemnul de Molift", îndesată de copăi, de putini mari şi mici, de butoaie, de doage, în stânga avea lânăria „La „Ciobanu" cu un berbec, o namilă de berbec, în galantar.

In faţă da pe stradă. In dos, pe uşa întotdeauna deschisă, coborai trei trepte şi pătrundeai în atelierul, prin care plutea fum şi miros de cărbuni. In prăvălie îşi ţinea Timică tot ce plămădea, ce avea de poruncă şi ce avea de vânzare.

Când bătea soarele pe marfă, la geam ea era mai strălucitoare decât la celelalte arămării dimprejur, fiindcă Timică ştia să o cureţe cu un amestec de prafuri, ce nu-l destănuia nimănui. Vânzarea o făcea Siţa. Cu toate că avea parte de soţie şi de ucenici vrednici, şi că-şi petrecea ziua lângă vatră, grija lui de stăpân era peste tot locul. Cu el sta de vorbă, cu el se tocmea muştereul, de oarece, cât depăşea pragul da de Timică, în şorţ de piele şi cu ciocanul în mână, da de faţa sa înnegrită, pe care luceau doi ochi rotunzi. Părul, mustaţa, zbârlite, îi arătau înfăţişarea mai stranie. Pe lângă că era meseriaş bun şi negustor iscusit, era şi dascăl priceput cu ucenicii, doi la număr. Deseori îi povăţuia, pe când lucrau, cum să întocmească un negoţ.

— Trebue, grăia el, să fii călăuzit de lozinca: marfă îngrijită, preţ eftin, vânzare multă.

Ii învăţa să strângă rândurile cu cei din aceeaşi brezlă, mai ales cu cei din acelaşi neam, să nu uite că altădată

www.dacoromanica.ro

numai aşa au putut păstra Românii pe mâna lor unele negustorii. Trăiau împreună ca fraţii şi erau rânduiţi pe străzi, pe meserii. Până azi poartă din uliţile Bucureştilor numele de Blănari, Zlătari, Covaci.

Timică le lămurea că desfacerea se făcea dedemult prin schimburi : unul aducea o sapă, altul îi da în schimb o tingire, apoi se înjgheba comerţul în cârciumă. Cuvântul de cârciumă ar fi însemnat chiar locul unde se hotăra vânzarea, prin împletitura mânilor drepte a vânzătorului cu a cumpărătorului şi aşa mai departe.

Dar de un an, nu mai era Timică ce fusese înainte. Era ursuz, aspru cu băieţii. Ii bruftuia uneori, de-i era milă Siţei şi nu se putea împedica să-l mustreze.

— Munceşti prea mult, Timică. Nu vezi cât eşti de slab? Mai lasă atelierul pe seama băieţilor.

— Nu-mi las meseria pe seama unor copii.

Şi din ce trecea vremea, răcnea mai tare arămarul.

Cei doi ucenici şopteau între ei :

— Innebuneşte Jupânu.

Intr'o după amiază, spuse nevestei pe la ceasurile două, că avea treabă în oraş. Se duse drept în Pasagiul Imobilar, la Amicii Orbilor, şi zise către doctor :

— Am un mare păs pe inimă, Domnule Georgescu. Nu l-am destăinuit încă nimănui. Orbesc. Nu mai văd bine, chiar cu ochelarii ce mi-i-aţi dat rândul trecut.

Il cercetă doctorul cu deamănuntul şi îi spuse :

— Vino săptămâna viitoare opt zile una după alta şi 'om şti ce e cu ochiul d-tale, căci numai unul e încă sănătos.

Timică se întoarse mai posomorît ca niciodată la Obor. Plecă regulat la ceasurile două la Amicii Orbilor.

Se scurse săptămâna. Doctorul îl sfătui să nu mai vie. Nu avea ce să-i mai facă, dar dacă vrea să nu-şi piardă vederea, să se ferească de fum şi de foc.

De i s'ar fi dat cu ciocanul în cap, nu l-ar fi durut mai tare pe Timică decât îl duruseră cuvintele Domnului Georgescu.

www.dacoromanica.ro

Tot drumul dela Pasagiul Imobilar la Şoseaua Ştefan-cel-Mare, în tramvai, se gândi cu înfrigurare :

— Nu-mi scapă ochiul.

I se adeverise presimţirea, ce-l chinuia de câtăva vreme. Se văzu orb, înaintând încet dealungul drumului, pipăind pământul din vârful toiagului la fel cu Tudor Orbu. Tudor Orbu era un milog din satul de baştină al lui Timică, din Târgu-Dealului, un milog zdrenţăros, pişcat de vărsat şi pocit la faţă, spaima copilăriei sale. De câte ori auzea din depărare sunetele de fluier, surde, fără de înţeles, ale bătrânului, o lua la fugă unde nemerea, în fundul curţii, în podul, în pivniţa casei părinteşti. In curând era să fie şi dânsul spaima copiilor de pe stradă!

Arămarul coborî din tramvai în dreptul Moşilor. Fusese o zi plină de soare şi năvălise poporul bucureştean, se răspândise peste tot locul. Mergeau dulapurile, mergeau scrâncioabele, mergeau panoramele. Intr'un colţ al pieţei jucau căluşarii, într'alt colţ cânta o flaşnetă şi printre lumea îngrămădită abia se puteau strecura, umplând văzduhul de strigătele lor, vânzătorii de mărgele şi de mărgean în toate feţele, de trâmbiţe, de pocnitori, de baloane mişcătoare în vârful sforilor.

Dar Timică nu vedea nimic. Intrase repede într'o cârciumă şi da peste cap ciocan după ciocan de ţuică fiartă. Cât simţi că încep să i se turbure minţile, îşi luă toiagul şi drumul înainte spre Obor, spre prăvălie. Pe prag îl aştepta Siţa. Băieţii porniseră acasă.

Era hotărîtă în seara aceea să afle pentru ce pierea între două şi patru, şi când păşiră în odaie, îl întrebă răstită :

— Ce e cu plecările tale în toiul lucrului? Oare nu te-ai pus pe cărţi sau pe alte nerozii?

Jupânul nu răspundea nimic.

— O să te urmez, să aflu unde te duci.

De obiceiu, cât era de şubredă, îl stăpânea, dar de rândul acesta, se vedea că, sub înrâurirea ţuicei, arămarul

www.dacoromanica.ro

îşi ieşi din fire. Cu ochii holbaţi şi pumnul întins se repezi către femeie s'o bată.

Abia avu vreme să se repeadă şi dânsa pe stradă. Stete puţin afară şi când se întoarse, îl găsi pe arămar pe scaun. Ii curgeau lacrămi pe obraz. Siţei nu-i venea să creadă. Să plângă Timică? Asta nu i se întâmplase de când se luaseră.

Se apropie şi-i puse mâna pe frunte.

— Te doare ceva?

— Nu mă doare, dar să ştii, nevastă, că dacă orbesc, mă arunc în Dâmboviţă.

— Pentru ce să orbeşti?

— Aşa mi-a zis Doctorul dela Amicii Orbilor. Mi-a zis că-mi pierd şi al doilea ochi, de mai stau la fum şi la foc.

— Lasă-te de atelier. Nu ţi-o spui de demult? Lasă-l pe seama băieţilor.

— Asta nici în ruptul capului. Cât oiu fi în viaţă, nu-mi las meseria pe seama unor copii.

www.dacoromanica.ro

T U R C U

— Grădinar bun nu poate fi orice om. Grădinar bun nu e cel ce ţine numai cu pricepere sapa în mână sau ştie să altoiască, sau cel ce a citit prin cărţi, spunea Turcu, unul din îngrijitorii Cişmegiului, către trecătorii îndrăgostiţi de grădină, care veneau primăvara să urmărească pe rând toate felurile de plante, împodobind cu florile lor potecile, malurile lacului, poenile. Mulţi se puneau de vorbă cu dânsul.

La ori ce ceas îl găseai pe Turcu prin parc. Il găseai pe pod, aruncând firimituri de pâine lebedelor, strânse la umbra sălciilor pletoase, îl găseai udând şi plivind plantele, îl găseai ocolind drumurile, răzămându-şi uneltele pe umăr. De dimineaţă, cel dintâiu intra în grădină, când abia se deschideau porţile, cel din urmă ieşea, când se închideau. Era cel mai în vârstă din îngrijitori, un bărbat lat în spate, gras la obraz, dintr'o bucată atât la minte cât şi la trup. Umbla greu de un picior, fiind rănit din războiul cel mare. Rana îi dăduse fericitul prilej să fie luat ca ordonanţă de un ofiţer francez pe frontul dela Verdun. Stătuse acolo doi ani până ce se încheiase pacea. Intors în ţară, Turcu se lăuda cât îl prindea gura, de călătoria lui prin străinătate. Ii ura pe Nemţi, îi iubea pe Francezi. Celor dintâiu nu le găsea decât cusururi, celor d'al doilea decât însuşiri.

— Ce chemi D-ta grădinar bun? îl întrebă unul din trecători.

— Pe cel care-şi îngrijeşte cu drag florile, căci să le îngrijească poate ori cine. Să le iubească nu poate.

www.dacoromanica.ro

Unul din necazurile sale era, când i se tăiau de timpuriu florile, înainte să se fi veştejit. In privinţa aceasta o ducea greu cu şefii dela Casa Grădinilor. Cât se deschideau bobocii şi erau mai frumoşi, îi porunceau să-i taie. De fiecare dată, în Turcu se da lupta pe tăcute, dacă să-i asculte sau nu. Intârzia, găsea mereu câte ceva, care să-l împiedice să urmeze porunca. Cu şefii cei vechi izbutise să cam facă după capul lui, dar venise unul tânăr, mai stăruitor şi i se înfundase odată.

Era tocmai pe vremea când începuseră să se pălească tufele de lalele, fala Cişmegiului. Intr'o seară primi poruncă să le taie. A doua zi însă, când trecu prin grădină, Domnul Marinescu găsi pe Turcu aşezat pe un trunchiu. Ii strigă răstit din depărtare:

— Turcule, iar nu asculţi de ce ţi-am trimis vorbă? M'am săturat de atâta încăpăţânare. Să ştii că nu mai eşti în slujbă dela 1 Iulie. Eşti dat afară.

— Să nu faceţi una ca asta, Domnule Şef, îl rugă bătrânul. După douăzeci de ani de muncă cinstită, să mă daţi afară ca pe un câine!

Rugămintele fură zadarnice. Cinsprezece zile în urmă nu mai era grădinar la Casa Grădinilor.

Dar nu se scursese o lună şi într'o dimineaţă Domnul Marinescu îl întâlni pe malul lacului. Sta cu mâinile în şolduri şi privea în jurul său.

Se opriră faţă în faţă.

— Ce mai faci, Turcule?

— Uite, am venit să văd ce se petrece p'aci.

Mai aruncă o privire împrejur:

— E o jale, Domnule Şef. Se prăpădesc toate plantele pe seama nemernicilor ăştia de grădinari. Nu sunt udate, nu sunt săpate... Aşa era pe vremea mea?

— De ţineai atâta la ele, erai supus şi nu se întâmpla ceea ce s'a întâmplat, de oarece, afară de nesupunere, eram foarte mulţumit de D-ta.

— Oiu fi greşit şi eu, dar şi D-voastră, om tânăr, tre-

www.dacoromanica.ro

buia să ţineţi seamă de cunoştinţele mele în d'ale grădinăriei, că nu sunt un prost, cum mă crede lumea. Dacă nu am cine ştie ce şcoală, am stat în Franţa doi ani şi...

— La fiece clipă tot cu Franţa D-tale vii.

— Neapărat că de acolo am prins multe prinţipii, am prins prinţipii şi în privinţa tăiatului florilor.

Mi-a spus chiar un grădinar mare din Paris, odată :

— O floare se naşte, trăeşte şi moare ca orice fiinţă omenească. Pentru ce să o tăiem înainte să fi murit, să se fi uscat?

Aşa era şi gândul meu de demult, fără să mi-o fi destăinuit-o cineva şi d'aia mi-era greu să ascult de porunca D-voastră.

Alexandru Marinescu începu să râdă şi zise :

— Mă mir de ce te-a învăţat francezul. Se poate să nu fi ştiut că o plantă slăbeşte, dacă-i laşi florile să se usuce pe tulpină?

Adăogă, întinzându-i mâna :

— Hai, Turcule, mai lasă-ţi din „prinţipii" şi vino înapoi în slujbă.

Şi dela zi-ntâiu, Turcu îngriji iar de florile Cişmegiului.

www.dacoromanica.ro

CURTEA DOMNEASCĂ

Puţini din cei ce se perindau cu pas grăbit din strada Carol la Piaţa de flori, colţul cel mai negustoresc, cel mai umblat din Bucureşti, puţini ştiau că piaţa cu toate străzile până 'n Dâmboviţa, au fost altădată un deal, pe care se înălţa o cetate, locuinţa voevozilor români, Curtea Domnească.

Şi din cetate nu a mai rămas în fiinţă decât biserica Curtea Veche.

Rar era cercetată de câte un cărturar, iubitor al trecutului, rar de tot şi la slujbă era de obiceiu pustie.

Preotul venea doar să-şi citească Liturghia şi pleca, astfel că biserica şi curtea erau pe mâna dascălului Radu Manea. El era şi cântăreţ şi paracliser şi păzitor. Ajunsese la bătrâneţe fără să fi avut habar de însemnătatea locului, în care se învârtea de mic. Nu o descoperise decât târziu, abia de zece ani.

Radu Manea nu era om de rând, deşi era mai întotdeauna neras şi netuns, în haine terfelite. Era chiar destul de citit pentru un dascăl, dar nu avusese prilejul să afle niciodată obârşia sfântului locaş. Abia de zece ani, într'o primăvară, venise, pe când bătea toaca, un tânăr scund, lat în umeri, roşcat la păr şi la mustăţi. Sub braţ purta o geantă de piele.

— D-ta eşti păzitorul?

— Eu sunt cântăreţul.

— La cine sunt cheile?

— La mine.

— Ia urmează-mă, te rog.

www.dacoromanica.ro

Işi puse geanta pe marginea firidei şi o porniră împreună. Mai mult de un ceas au umblat, pretutindeni. Tânărul a ciocănit fiecare zid, a zgâriat fiecare gaură, a desgropat cărămizi şi pietre, a zgâriat pe ici, pe colo tencuiala pereţilor cu briceagul şi mereu scria cu plaivasul pe un caeţel. In sfârşit, s'au întors de unde plecaseră şi s'a aşezat pe scara bisericii.

— Ce cauţi, Domnule, comoară, de scormoneşti peste tot? se hotărî să-i spue dascălul, care, cât îl urmase, fusese pe spini.

— Parc'ai fi acasă la D-ta. Dacă strici ceva, pe mine mă apucă preotul.

— Nu te apucă nimeni de nimic, răspunse tânărul zâmbind şi adăogă:

— Eu sunt arhitectul Buzescu; sunt trimis de Comisia Monumentelor Istorice să fac săpături, să văz ce este de....

— Ce săpături să mai faci, că cine a vrut a ridicat din dărâmături. Numai aşa s'a mai curăţat curtea de pimniţile în care se piteau tâlharii şi haimanalele Bucureştilor.

Tăcură câteva clipe apoi arhitectul spuse iar:

— Când te gândeşti ce clădiri au fost aici! Ai auzit vreodată de Cetatea Curţii Domneşti?

— N'am auzit.

— Era o cetate mare, cu biserica în mijloc şi înconjurată de un zid în pătrat. Erau la colţuri câte un turn, unde stau ostaşii vecinic de pază, era o puşcărie, unde se făureau puştile, o vistierie, unde se strângeau banii din biruri, erau porţi întărite şi de-asupra celei mai de seamă, era temniţa pentru boierii răzvrătiţi, osândiţi de Vodă.

Prin curtea aceasta, presărată de puţuri, curgea şi o gârliţă, ce se vărsa în Dâmboviţa, iar în faţă, dincolo, pe malul râului, se întindea ciairul, o livadă păscută de herghelia domniei şi dincoace, lipită de curte, o piaţă, în care, la Paşti, copiii de casă ai Domnitorului întocmeau dulapuri, de venea lumea să se dea şi petrecea spărgând ouă

www.dacoromanica.ro

roşii. Pe piaţa de flori, pe temeliile Hotelului Dacia, se afla Hanul lui Manuc, un han mare, la care trăgeau poştalioanele şi căruţele drumeţilor, căci pe vremuri numai cai erau, iuţi ca zmeii.

Radu Manea asculta la cuvintele arhitectului cu ochii şi gura căscate.

— Aşa ceva n'aş fi crezut niciodată, zise şi el. Unde locuia Vodă?

— Intr'un castel de piatră. Avea scară de marmoră, săli încăpătoare cu bolţi şi stâlpi pentru el şi pentru mosafiri. Dădea serbări bogate.

— Şi acum, rosti Radu, s'au topit toate! Chiar biserica noastră, aţi văzut, are crăpături de poţi băga mâna în ele.

— D'aia am şi venit, moşule. De săptămâna viitoare începem săpăturile şi în doi trei ani, o să păzeşti cea mai frumoasă biserică din Bucureşti.

— Dumnezeu să te audă, că atunci n'or mai putea cânta, în bătaie de joc, scripcarii, ce cântau mai deunăzi la cârciumă, de m'am ciorovăit cu dânşii. Ziceau : „Curtea Domnească loc părăsit,

„Unde ouă raţele,

„Unde fată vacile."

. . . . . .

Câţiva ani în urmă, bătrânul dascăl păzea într'adevăr cea mai frumoasă biserică din Bucureşti, *Curtea Veche*, prefăcută întocmai cum fusese pe vremuri.

www.dacoromanica.ro

PICTORUL ADEMIAN

Se deschisese la Dalles, în sala cea mică din fund, expoziţia Pictorului Ademian, supranumit „tătarul". I se dăduse porecla de „tătarul", fiindcă se trăgea din Dobrogea, fiu de mocan şi la obraz era spân, cu umerii cam ieşiţi. De când o deschisese, de zece zile, îşi petrecea dimineaţa şi după prânz, pironit pe scaun, în faţa unei mese, pe care-şi ţinea catalogul. Aştepta zadarnic muşterii. Nu vânduse o singură pânză, deşi lume venise îndeajuns. Avea şi nenorocul să nu cunoască în Bucureşti decât pe stăpâna odăii ce locuia şi câţiva foşti colegi din şcoala de Bele-Arte. Nu-i luase nimeni în seamă expoziţia. Mai avea nenorocul să aibă alături un pictor la modă, cubist. Acolo, în opt zile fuseseră puse bilete mai la toate cadrele „vândut". După socoteala lui Ademian i se cumpărase de sute de mii de lei, iar la dânsul de nici un ban. Şi pictorul se frământa în tăcere, pe scaun, adăstând cu nerăbdare să treacă cele două săptămâni, cât luase sala cu chirie.

Trei zile înainte se întreba îngrijorat:

— Când oiu închide, ce mă fac? Cum să viu în faţa stăpânii casei mele, care m'a păsuit atâta, fără să-i plătesc din datorie, căci trebue să mă întorc la Cernavodă? Aici sunt chinuit, sunt prea multe ispite în jurul meu. N'am lucrat nimic într'un an. Pentru ca să lucrezi, ai nevoie de liniște.

Se apucă să ia la rând, ca să-i treacă neastâmpărul, una câte una, cadrele, vederi din copilărie bine cunoscute. Era Dobrogea sub toate luminile, sub toate anotimpurile. Era Dunărea, când lină şi când revărsată, zăvoaele cu

www.dacoromanica.ro

frunzişul când verde crud, şi când de şafran, erau casele acoperite de olane şi zidurile de piatră, colţuri din străzile piezişe ale Cernavodei, erau Turcii bragagii şi bostangii, erau fântânile cu măgarii, purtători de butoaie şi mânaţi de femei în şalvari şi şarşaf. In fiecare din ele îşi pusese o părticică din dragostea ce purta Dobrogei şi totuşi în ziua aceia îi venea să le dea foc. La ce bun le zugrăvise, dacă nu vindea nimic?

Şi se întrebă iar :

— Cum să plec? Să fug noaptea ca un mişel? Trebue să dau de Doamna Florian, să-i făgăduesc că-i voiu trimite chiria din Cernavoda.

Pe când îşi făcea ocolul sălii, intrase un bărbat înalt, slab, cu păr vâlvoi şi mustaţă încărunţită. Incepu ca şi dânsul, să ia pe rând, pânză cu pânză. Uneori se depărta, alte ori se apropia cu câţiva paşi de ele.

Ademian cât îl zări, se duse repede să se aşeze la locul obişnuit şi-l urmări.

— Trebue să fie un bun cunoscător al picturii, se gândi după câteva clipe. Se opreşte tocmai unde ştiu eu că mi-a ieşit mai bine priveliştea din faţă.

Necunoscutul îşi sfârşi cercetarea şi se apropie de pictor. Ceru catalogul. Pe când îl citea, Ademian abia putea sta pe scaun.

— Te pomeneşti că-mi cumpără ceva.

Intr'adevăr, după ce lăsă hârtia din mână, scoase din portofelul hainei trei cărţi de vizită. Le înfipse pe fiecare în trei cadre, două vederi din deltă, una din oraş. Mai scoase nouă mii de lei şi-i puse pe masă, spunând :

— Unde ai învăţat pictura, Domnule Ademian?

— La Cernavoda cu profesorul meu de desemn, la liceu mai întâiu. Era şi dânsul artist, apoi la Şcoala de Bele-Arte ca bursier al oraşului Constanţa.

— Ai mai expus vreodată la Bucureşti?

— O singură dată am izbutit să pătrund la Tinerimea artistică.

www.dacoromanica.ro

— Așa e întotdeauna cu juriul nostru. Pictorii necunoscuți, cu talent, nu pot pătrunde.

Și ce te-a hotărît să deschizi expoziția singur?

— Tot profesorul meu. Imi spunea neîncetat că numai aci, la Dales îți poți face numele cunoscut, că trebue odată să sparg ghiața.

— Bine te-a sfătuit.

— Nu m'a sfătuit bine, de oarece afară de ce-ați cumpărat azi, nimeni nu a găsit cu cale să-mi ia altceva. Nu am scos nici un ban, din cei ce mi-au înaintat prietenii din Cernavoda ca să închiriez sala. Plec cu datorii și din București.

— Nu-ți face sânge rău. Toți începătorii trec pe unde treci D-ta, până-și croesc un drum. Și D-ta ți-l vei croi. Ai în penel mult din poezia lui Grigorescu și ai și simțul valorilor. Lucrează înainte. Nu te lăsa.

Plecase fără să fi îndrăznit Ademian să-l întrebe cine era. Cât pieri pe ușe, se repezi la carta de vizită cea mai apropiată și văzu numele unuia din maeștrii bucureșteni ai picturii.

Tocmai atunci venea către el păzitorul sălii și îi arătă ceasul. Trecuse de opt. Ademian își strânse hârtiile și ieși pe stradă, zăpăcit el însuși de norocul ce i se ivise.

Când tăie Cișmegiul în drumul său spre casă, era altul ca în ajun. Avea inima plină de nădejde și buzunarul plin de bani.

Cișmegiul i se păru și el altul. Nu-l mai găsea prea îmbâcsit de flori, prea umblat de oameni de rând.

Era târziu și peste tot pustiu. Prin grădină bujorii și trandafirii se topiseră unii într'alții în amurg, iar pe poeni sub văpaia lunei abia răsărită, începeau copacii să întindă umbre lungi.

Intrând în gangul din strada Izvorului, în loc să se îndrumeze ca de obiceiu pe furiș, spre odaia din fundul curței, ca să nu fie zărit de proprietăreasă, se opri și sună la ușa din stânga.

www.dacoromanica.ro

Îi deschise o bătrână de statură mijlocie, îmbrăcată în capot negru. Capu-i era înfăşurat într'o basma tot neagră de mătase. Era chiar Doamna Florian. Îl întrebă râzând :

— Nu mi-oi fi aducând chiria?

— Tocmai d'aia am venit.

Îi numără şase mii de lei, datoria pe un an.

— Spuneam eu fetelor mele că eşti om de cuvânt, rosti dânsa.

Se gândi puţin, despărţi o hârtie şi dând-o pictorului, adăogă :

— Uite, Domnule Ademian, primeşte din partea mea o mică amintire, ca dela o colegă. Şi eu am zugrăvit în tinereţe. Prea te-am chinuit mult cu chiria, dar ce eram să fac? Din asta trăiesc.

Dânsul îi puse însă biletul înapoi în mână.

— Vă mulţumesc, Doamnă. Sunteţi prea bună. Nu pot primi aceşti bani. N'ar fi cinstit câştigaţi. Şi noi Dobrogenii am învăţat ceva dela Turci. Omului, cea dintâiu grije în viaţă trebue să-i fie cinstea obrazului.

www.dacoromanica.ro

DÂMBOVIȚĂ APĂ DULCE

Teodor și Sanda Elinescu își sărbătoreau într'o seară din luna lui Septembrie, treizeci de ani de cununie. Nu avuseseră copii. Se obișnuiseră să trăiască numai unul pentru altul, aproape nedespărțiți, în conacul din strada Mircea-Vodă.

Duceau viață liniștită cei doi bătrâni. Amândoi de statură potrivită, zbârciți la obraz, din ce în ce mai zbârciți. Dânsa avea capul acoperit de cârlionți albi, dânsul era chel și în casă purta tichie de mătase neagră.

Se potriveau bine și la gusturi. Fugeau de lume străină, de petreceri. Le plăcea să stea zile întregi la căminul lor, să primească prieteni, dar seara, la ceasurile nouă, tot era stins la ei. Se culcau de vreme și se sculau de vreme. Nu erau oameni foarte bogați. Traiul, chibzuit în cheltueli totuși le era larg. Nu le lipsea nimic, dedeau mese bune, vara ieșeau la băi, la Călimănești, toamna ședeau zece, cincisprezece zile la via de zestre din Valea-Călugărească. Teodor Elinescu câștigase mult ca avocat și din venitul lor mai puseseră ceva la o parte.

Cununia și-o sărbătoreau la adăpostul căldurei și a prafului pe terasa deschisă din spatele casei, casă veche, zidită de Nicolae Bălănescu, bunicul lui Teodor, negustor de ceaprăzărie, în Lipscani. Își păstrase ferestrele cu ochiuri mărunte de sticlă și ciubuc săpat dealungul acoperișului, cum se clădea odinioară. Curtea dinspre stradă era deșartă, așternută cu piatră de gârlă, cea din dos era grădină de pomi. Flori avea puține, numai înaintea terasei era un răzor de dălii, de cârciumărese și de călțu-

www.dacoromanica.ro

nași, printre care stau înfipte pe bețe înalte mingi de sticlă, în toate fețele. Mai departe în stânga și în dreapta, doi nuci își întindeau crăngile asupra unei poeni. Dela poiană până 'n împrejmuirea din fund era ograda, tăiată în lung și în larg de poteci.

In seara aceea, la masa împodobită de lampioane, chemaseră rude și prieteni în număr de patrusprezece. Tot timpul taraful lui Ciolac le cânta cântece românești. Țuică, mezeluri, icre moi, cărnuri, trufandale, vinuri alese se urmau unele după altele.

Pe la mijlocul mesei, Teodor Elinescu destupă patru sticle de șampanie în pocnituri de dop. Când fură umplute paharele, se sculă magistratul, Apostol Atanasiu, ca fiind mai în vârstă și spuse către gazde :

— Vă urăm să trăiți de aci înainte încă treizeci de ani și să-i trăiți în înțelegere bună, asemeni celor treizeci de ani, care au trecut.

Inchinară. Elinescu se sculă la rândul său :

— Vă mulțumesc pentru urările voastre și vă rog, dacă ele se îndeplinesc, peste treizeci de ani, pe aceeași terasă, în aceeași zi, să poftiți la cină. Insemnați-v'o îndată, ca nu cumva să fie vreunul lipsă din București. Și acum să vă dau o știre bună. Știu cât mă țineți de calic, fiindcă nu ieșim niciodată ca voi din țară și că punem banii la o parte pentru vremuri mai grele. Ei bine, aflați, că am făgăduit Sandei, să plecăm săptămâna viitoare la Paris. Am și luat biletele.

— Și la Berlin, rosti unul.

— Și la Londra, rosti altul.

— Da, vom lua Europa dealungul, ca Bai Ganciu, glumi Teodor Elinescu.

Cuvintele-i fură acoperite de bătăi în palme, de strigăte de ura.

Până târziu, după miezul nopței, până ce se risipiră prietenii, nu încetară cântecele și veselia. A doua zi, dimineața, Elinescu porni să-și plătească biletele la vagonul

www.dacoromanica.ro

de dormit. Se opri trecând prin piaţa mare, cercetă ca de obiceiu despre preţurile zarzavatului, ale poamelor, schimbă câteva cuvinte cu precupeţii şi din piaţă o luă încet dealungul cheiului Dâmboviţei. In mersul lui, urmărea tot timpul gârla mai turbure, mai secată ca niciodată, strânsă în fundul celor două râpe sterpe.

— Orbi erau Bucureştenii, se gândi, oprindu-se iar o clipă, când se lăudau că, cine bea din apele Dâmboviţei nu se mai desparte de malurile ei. Numai dulci nu pot fi asemenea ape murdare.

Abia urcase coasta Lipscanilor şi fu trezit de glasul unui copil strigând :

— Ediţie specială. Mişcări comuniste pe străzile Parisului.

Cumpără o gazetă dela băeţaşul, ce alerga din răsputeri, cu teancul de foi sub braţ. Işi aruncă ochii pe ea, o mototoli şi o zvârli pe jos.

— Ca întotdeauna mofturi, ca întotdeauna m'a păcălit. I-am dat degeaba un leu şi nici nu era ediţie specială.

Işi urmă calea înainte. Băeţaşul însă îi turburase liniştea. Se întreba mereu îngrijorat, dacă era bine să se ducă la Paris, tocmai, poate, în preajma unor mişcări, unor greve.

Şi acest gând îl turbura mai tare cu cât se apropia de bancă. In faţa Poştei, se hotărî să lase plata biletelor pe a doua zi şi să se întoarcă din drum, apucând-o iar către Mircea-Vodă. Acasă găsi pe Sanda în curte. Tăia din dălii. Nevoind să mărturisească amânarea plăţii, porni repede în ogradă, să aducă poame pentru masă.

Când se întâlniră pe terasă, dânsa cu braţul plin de flori, dânsul cu coşul plin de pere, se opriră o clipă să privească înapoi. Sanda îi spuse, arătând grădina, împodobită în frunziş ruginiu :

— O părăsim când e mai frumoasă.

Adaogă :

— Ai ridicat biletele?

www.dacoromanica.ro

— Nu le-am ridicat. Ziarele mi-au dat în drum vestea de mişcări comuniste la Paris şi m'am hotărît să aştept o zi, două. Cine ştie ce se mai întâmplă până la plecare.

Sanda tăcuse. Abia la masă zise :

— Ascultă, Teodor. Mă gândesc şi mă răsgândesc, de ce vestesc ziarele. N'ar fi mai bine să ne mai amânăm călătoria pe primăvară? Şi la urma urmelor, ce zor avem la vârsta noastră să ne părăsim casa?

— Aşa judec şi eu. Nu îndrăzneam însă, să ţi-o spui.

Se sculă.

— Mă duc să dau biletele numaidecât înapoi, până nu se închid prăvăliile.

Şi trecu alături la telefon. Se întoarse uşurat. Se aşeză iar în faţa nevestei sale şi după câteva îmbucături, spuse râzând :

— Vezi că are dreptate zicătoarea :

„Dâmboviţă, apă dulce,
„Cin' te bea nu se mai duce."

Dacă o luam azi prin Lipscani şi nu o luam dealungul cheiului Dâmboviţei, acum erau biletele plătite şi plecam Sâmbătă.

www.dacoromanica.ro

O ZI LA TRIBUNAL

La Tribunalul Ilfov se ținea ședința obișnuită. Președintele Iulian Tomescu, la masă, avea alături pe judecătorul Ion Dima. Cei doi tineri erau de curând intrați în magistratură. In roba lor cu barbetă și tocă pe cap, abia îi puteai deosebi unul de altul, deși Iulian Tomescu, dacă-l priveai mai lung, avea în făptură ceva mai hotărît, mai aspru. Dimpotriva judecătorilor, deși îmbrăcați la fel, procurorul și grefierul, la mesuțele din dreapta și din stânga, aveau înfățișare cu totul deosebită. Cel dintâiu era chipeș, bine ticluit, încredințat de însemnătatea slujbei ce deținea, celălalt spân și cu mutră de maimuță, părea un pitic în straie de om întreg.

In față le treceau rânduri, rânduri, împricinații, martorii, avocații. După câteva ceasuri de nemișcare, de căldură, lui Iulian Tomescu începură să-i umble furnici prin picioare, să i se facă somn, își mai răsucea mustața și procesele mergeau mereu înainte, ca niciodată de sarbede. Nimic de seamă, care să-i dea prilejul să mai cerceteze, să mai discute cu Ion Dima și cu procurorul, textul legei.

Până la orele cinci, numai de două ori se desmorțise. Cu el se desmorțise și sala, îmbâcsită de mulți țărani din comunele mărginașe ale Bucureștilor. Unul era din pricina unei presupuse încercări de furt. Un japlan de țigan, din Ciorogârla prinsese pe alt japlan de țigan în curte, cu securea în mână. De sigur, bănuia dânsul, ca să-i taie ceva lemne din ogradă. De aci, ceartă, bătaie, răni. Când se găsiră dancii față 'n față, se apucară să-și strige cuvinte

www.dacoromanica.ro

grele. Râdea sala cu hohot, dar preşedintele nu râdea. Puse pe aprod să-i despartă şi le zise :

— Ca la uşa cortului v'aţi purtat, nu ca la Tribunal.

Şi amână procesul.

Cel d'al doilea fusese între două femei, două sătence, mai în vârstă, în bazma şi scurteică, din Fierbinţi, mahalagioaice în toată puterea cuvântului. Învăţătoarea trimisese o fetiţă la cârciumăreasă, cu bilete pentru serbarea şcolară de Crăciun. Fetiţa se întorsese cu biletele înapoi şi cu răspunsul următor :

— Zi-i că eu nu trăiesc din punga statului, că nu muncesc ca să-mi cheltuiesc banii în chefuri şi în găteli. Satul ştie că duc viaţă cinstită, nu ca altele, destrăbălată.

Fusese chemată şi Anuţa ca martoră, deşi era abia în clasa doua primară. Când ieşi din bancă o urmări cu zâmbetul pe buze Iulian Tomescu. Era foarte drăguţă în rochia ei de stambă roşie. Pe creştetul capului avea un moţ de păr bălan, prins într'o fundă tot roşie. Venea dreaptă, zmerită, cu braţele lipite dealungul trupului. Se opri la masă şi se închină la crucea martorilor, silabisind cu glas tare :

„Jur pe sfânta Cruce şi înaintea lui Dumnezeu, că voiu mărturisi adevărul, numai adevărul. Aşa să-mi ajute Dumnezeu."

Apoi la întrebarea pusă de Preşedinte :

— Ce ştii, Anuţă, de cele ce s'au petrecut între domnia lor?

Dânsa începu să istorisească lămurit, ca un papagal, ce s'ar fi întâmplat şi zis.

Ion Dima se plecă şi şopti către Preşedinte :

— I-a învăţat-o profesoara pe de rost, ca o poezie.

Urmară şi alţi martori. Din spusele tuturor reieşea că amândouă erau muieri harţăgoase.

Procurorul ceru achitarea pârîtei şi sentinţa se dete îndată, dar după obiceiul lui, Iulian Tomescu mai opri câteva clipe femeile ca să le dojenească puţin. Indreptându-se către cârciumăreasă, o mustră cu :

www.dacoromanica.ro

— Vezi, de-ţi mai ţine gura, că ai gură rea şi o s'o paţi într'o zi.

Intorcându-se către învăţătoare :

— D-ta să nu mai încurci Tribunalul cu asemenea nerozii.

Plecaseră amândouă pleoştite.

Apoi începu în sfârşit cel din urmă proces, al unei tinere perechi, Pavel şi Maria Moisescu. Se învoiseră să se despartă, nu se învoiau însă asupra copilului. Soţia, şi ea un copil, nu o fi avut 20 de ani, mică, slabă, cu buzele albe şi ochii tăiaţi neobişnuit de mari. Se uita în jurul ei sfioasă, să se vadă între atâţia străini, singură.

Soţul era spătos, obrazul ras, roşcovan, respingător.

— Trebue să fie un păcătos, — se gândi Iulian Tomescu, îndată ce-l văzu de aproape.

Se îndepliniră formele obişnuite. Preşedintele întrebă pe Maria Moisescu :

— Pentru ce nu ţi-ai adus martori?

— Cine poate să ştie ce s'a petrecut între noi, ce am suferit dela dânsul ca să plec de acasă...

Câtă vreme vorbiră cei doi avocaţi, Maria Moisescu îi ascultă cu băgare de seamă, nemişcată, dar când sfârşiră, când Procurorul luă cuvântul şi spuse că, după lege, de oarece îşi părăsise domiciliul soţia, copilul, mai ales fiind băiat, se cuvenea soţului, numai atunci tânăra femeie, toată tremurând, se înaintă spre masa judecătorilor şi rosti, cu lăcrămile în ochi :

— Domnule Preşedinte, eu nu mă pricep să vorbesc. Nu cunosc, ca Domnia-lor legile, dar nu se poate ca legea să-mi ia copilul. Nu se poate!

Dacă aşi fi fost muiere stricată, aşi pricepe. Nu am fost, nici el nu o poate spune. Pentru ce să mi-l ia, când ştie că nu e în stare să-l crească. Vă rog, Domnule Preşedinte, nu i-l daţi...

Se opri deodată. Ii făcea avocatul semn peste semn să tacă. Salută şi se îndrumă repede spre locul ei, în bancă.

www.dacoromanica.ro

Judecătorii se sfătuiră câteva clipe. Președintele aduse la cunoștință că sentința se va da a doua zi.

Când ieși Iulian Tomescu din Tribunal, ieși nemulțumit, cu sufletul neîmpăcat. Știa dinainte că a doua zi hotărîrea va trece tatălui copilul, cerut de mamă cu atâta dragoste, cu atâta stăruință și pentru prima oară Iulian Tomescu trebuia să dea o sentință, silit să se supue legii, împotriva credinței sale.

www.dacoromanica.ro

RADU VODĂ

— De câți ani ești mutat la Radu-Vodă? întrebă pe Părintele Bartolomeu, Vlad Pop, magistrat la Caracal. Se plimbau împreună în lung și în lat înaintea Institutului Teologic.

— De cinci ani. Cinci ani de când mă lupt singur cu grija căminului studențesc.

— Tot tu ești cu administrația?

— Nu, Părintele Nazarie este cu administrația. Eu sunt numai director spiritual și preot al bisericei Sfânta Troiță.

— Cum o duci cu tineretul tău? E tot așa de zurbagiu, ca noi, în seminar față de Domnul Bunescu?

— Nu are a face. In seminar avea Domnul Bunescu de crescut copii. Putea să-i pedepsească, să le mai tragă câte o palmă, două. Aci te izbești de oameni în toată firea, cu obiceiurile, pornirile, răzvrătirile lor și care cred că lumea începe odată cu dânșii.

A mers prost mai ales primele luni, dar nici eu nu m'am lăsat. Știi cât sunt de încăpățânat și am izbutit să-i potolesc. Cei mai răi sunt azi cei mai buni. O să-i cunoști deseară, că nu te las să pleci înainte de masă.

— Ai rămas cum te-am cunoscut în școală, născut apostol, — zise Vlad Pop, privindu-l. Nici la obraz nu te-ai schimbat. Tot ochii tăi, cum glumeau băieții, ca floarea inului, de plăceau fetelor, însă mai subțire la trup, parcă mai înalt.

— Mă arată antereul mai înalt. Nici tu nu te-ai schimbat mult, doar că ți-ai ras mustața. Ai tăi ce fac?

www.dacoromanica.ro

— Bine. Cresc şi se înmulţesc.

— Câţi ai acum?

— Cinci. Inchipueşte-ţi, cu leafa unui magistrat să nutreşti cinci guri, să cumperi cinci perechi de ghete, cinci rânduri de haine, cinci pălării! Dar să vorbim şi de tine. Cu ce-ţi petreci ziua, în afară de grija Internatului. Ieşi mult prin oraş?

— Puţin de când mi-a murit soţia. Aici am două soiuri de petreceri, dacă le poţi numi astfel. Eu văd de pometul ce-l zăreşti prin vale, în tovărăşie cu studenţii. A doua petrecere până mai deunăzi au fost cele două biserici. Acum am rămas cu una. A lui Bucur mi-a fost luată de curând de Patriarhie, drept răsplată, pentru truda ce-mi dădusem să strâng bani, s'o cârpesc. Mă temeam să nu cadă, cum a căzut clopotniţa Sfintei Troiţe.

— Credeam că stai bine cu Patriarhul.

— Stau foarte bine. Dânsul m'a numit director şi m'a îndemnat să mă călugăresc, ca să pot ajunge, zicea el, mai târziu episcop. Oiu ajunge sau nu, tot una mi-e. Facă-se voia Domnului. Eu sunt mulţumit de preoţia mea. N'am nevoie de altceva.

— Ai rămas cum te-am cunoscut, rosti din nou magistratul, născut apostol.

— Vorbă să fie. Dar trece vremea şi nu ţi-am arătat internatul.

Se îndreptară către clădirea cea mare din stânga. In apropierea Sfintei Troiţe, Vlad Pop se opri:

— Parc'ar fi mai de grabă catolică decât ortodoxă, catolică din evul mediu.

— A fost prefăcută de meseriaşii străini aduşi de Voevozi. De altmintrelea prin multe a trecut. Sub Turci, sub Sinan Paşa a fost câtăva vreme preschimbată în giamie şi mânăstirea în cetate. Sub Fanarioţi i-a fost averea jefuită de egumenii greci. Unii pe lângă jefuire se dedau şi la desfrâuri grozave, chiar între zidurile ei. Cu toate restriştile prin care a trecut, Radu-Vodă a rămas în pi-

www.dacoromanica.ro

cioare. Vrei s'o vezi şi pe dinăuntru? Pe dinăuntru a rămas neştirbită.

— Vreau.

— Mă duc s'aduc cheile. De când am luat-o în primire, o ţiu încuiată, nu haişte ca altădată, când i se furau odoarele scumpe.

Cât rămase magistratul singur, se plimbă pe poiana din jurul sfântului locaş, poiană lipsită de pomi. Numai un rând de lilieci bătrâni, în floare, se afla la dreapta şi la stânga porţii boltite. Un mormânt domnesc sta răsleţ în apropiere. Când se întoarse părintele, descuiă uşa şi intrară în biserică.

— Adevărat că e curat ortodoxă, zise Vlad Pop, după ce făcu câţiva paşi. E mare şi frumos croită. Câte cădelniţe! Nicăeri nu am văzut atâtea şi atât de meşteşugit lucrate.

— Stai să le vezi mai deslușit.

Preotul aprinse pe rând lămpile electrice din cădelniţele de argint, uriaşe, ce atârnau una lângă alta prin pronaos. Apoi trecură repede prin faţa ctitorilor, a sfinţilor, a mormintelor neamului Filipescu şi nu se opriră decât la al lui Radu Vodă, cu totul deosebit de celelalte morminte, lângă altar. Era o lacră lungă şi strâmtă, din piatră, al cărei capac era în întregime scris cu litere cirilice. Deasupra, pe zid, era zugrăvit în feţe vii, Voevodul. Părintele Bartolomeu nu mai avu nevoie să aprindă lampa de alături. Un mănunchiu din razele soarelui, prăfuite şi aurite, lumina chipul lui Vodă dela cap la picioare şi-i arăta haina mai purpurie, faţa mai întunecată, mai bărboasă.

Când să părăsească biserica, preotul se uită la ceas.

— Acum aş vrea să mergem şi la Bucur câteva clipe.

Coborîră dealul şi ieşiră în stradă la scara ce urca dreaptă de tot, la bisericuţa aşezată singuratec pe o înălţime.

www.dacoromanica.ro

Părea aşa mică de jos, ca o jucărie, cu clopotniţa făcută, se spune, după calapodul căciulei ctitorului cioban.

Sosiţi pe pridvorul ei de lemn, de casă ţărănească, stătură nemişcaţi sub farmecul priveliştei.

La câţiva paşi se ridica dealul păduros al Sfintei Troiţe. De jur împrejur, până 'n depărtare, erau numai străzi, numai case, numai turnuri de biserici, cât cuprindea ochiul, şi printre ele verdeaţă multă.

www.dacoromanica.ro

IAPA LUI MOȘ ION

La marginea Bucureștilor, la Dămăroaia, este o căsuță de om sărac, acoperită cu stuf și clădită din pământ. Ca fereastră are un ochiu de sticlă, care, când îl bate soarele, abia lasă lumina să pătrundă înăuntru. Altceva deosebit nu are, decât asupra ușei, la intrare, o lădiță cu mușcată, înflorită uneori până cade zăpada.

Și nu numai pe din afară este căsuță de om sărac ; podeala îi este tot din pământ bătut, patul din scânduri nedate la rândea, ca saltea are o rogojină, ca pătură un petec de scoarță, într'un colț este masa rotundă, joasă, cu trei scăunele, într'alt colț e vatra dărăpănată.

Curtea neîmprejmuită, e în fiecare an arată și semănată cu cartofi, munca de vară, nădejdea de iarnă a lui Moș Ion și a Babei Maria. In fund, sub un adăpost de coceni, o iapă, o gloabă de cal, stă legată zi și noapte la stâlp. Când nu se află la stâlp, e plecată la oraș cu căruciorul să-și vândă Moș Ion marfa.

Ca și iapa, abia se mișcă bătrânul, cam ghebos, capul adus înainte între umeri, ochii pe jumătate închiși. Toată viața s'a luptat cu nevoile. A venit din Băicoiu ca să facă negustorie. Dacă nu și-ar fi vândut puținul cât îl avea acolo, ar fi mers înapoi. Din banii aduși, a cumpărat o cocioabă și un petec de pământ, spre Dudești.

A fost izgonit de pe el, fiindcă vânzătorul îl înșelase. Pământul nu fusese al lui și așa îi mâncase cei zece mii de lei din Băicoiu. Lucrând cu ziua pe la unii, pe la alții, el într'o parte, nevasta într'alta, și-au putut clădi după mulți ani de pribegie din casă în casă, locuința dela

www.dacoromanica.ro

marginea oraşului şi acum trăesc numai din vânzarea zarzavatului.

Un noroc avusese în viaţă. Nemerise o nevastă harnică. Sunt aproape de o vârstă, aproape de şaizeci de ani, dar dânsul, înalt cât o prăjină, e moale, neputincios, pe când dânsa, măruntă şi slabă, e încă sprintenă şi uşoară ca o fată mare. Ochii îi sunt luminoşi, vioi. Au şi poreclit-o mahalagiii : „Domnişoara", din pricina tinereţei sufletului. Orice li se întâmplă, în loc să se vaite ca el, îl îmbărbătează şi-l îndeamnă la lucru, fiindcă, zice, Dumnezeu a dat două braţe omului ca să muncească.

Şi muncesc mult.

Din primăvară până 'n toamnă, îi găseşti printre cartofii lor, iar după ce pun rodul în bordeiu, îl cară Moş Ion la piaţă.

Intr'o seară, pe la sfârşitul lui Brumar, şedeau amândoi bătrânii pe „banca" dela stradă, cum o numesc ei. Banca e un bolovan de piatră. Isprăviseră de desgropat crumpenii, care zăceau acum risipiţi în zeci de grămezi prin curtea numai gropi şi foi ofilite. Şedeau bătrânii şi se uitau la cartofii neobişnuit de mari, de roşii, de sănătoşi. Dela stradă, de pe drumul negru, fiecare căruţă lăsa în urmă, trecând un nor de praf, ce se răspândea împrejur, de nu mai vedeau în faţa ochilor.

— Te înnăbuşeşte praful, zise ea. N'am pomenit asemenea secetă. Şi cu toate astea, ne-am făcut rostul mai bine ca anul trecut. Acum putem şi noi să ne înţolim. Am ajuns zdrenţăroşi din cale afară. Eu îmi cumpăr, cât oiu vinde o parte din marfă, un rând de haine şi ţie bumbac de ţesut pânză.

— Ba nu. Ne-om cumpăra ceva îmbrăcăminte mai târziu. Inainte de toate să ne cumpărăm o vacă şi câteva păsări şi la primăvară, mă duc în fiecare zi la oraş cu lapte, cu ouă, cu zarzavat. Apoi cât om strânge iar bani, luăm cele două pogoane de alături, apoi om lua şi un copil de suflet, ca să avem ajutor în casă şi cui lăsa averea.

www.dacoromanica.ro

Ion tăcea. După o clipă rosti :

— Știi ce, Marioaro, îmi veni ceva în minte.

Să vindem mârțoaga noastră, că nu mai o duce la drum. In locul ei, să luăm alt cal, mai tânăr, și uite mai îmi veni în minte să mă duc chiar mâine, Marți, cu iapa la obor și pe urmă chiar din toamna asta să dăm cartofii cu kilogramul, să nu-i mai dăm cu toptanu, că scoatem mai mult. M'oiu duce cu ei la oraș în fiecare zi.

Zis și făcut.

Marți a plecat Moșu la târg, călare pe mârțoagă. Il tot aștepta Baba să vină înapoi. Aprinsese de mult lampa și ea tot îl aștepta!

In sfârșit, îi auzi pasul greoiu prin curte și îi sări voioasă înainte. Cât deschise însă ușa și-i văzu fața ca de pământ, înțelese că nu era într'ale lui. Il crezu bolnav.

— Ce e cu tine? întrebă.

— Nu mi-e nimic, răspunse Ion, lăsându-se pe un scaun, nimic decât lipsa mea de noroc. Se putea să fie altfel?

— Ce, n'ai vândut calul?

— L-am vândut.

— Cu cât?

— Cu o mie trei sute de lei.

— Minunat. Mai mult decât socotisem noi. Și ai cumpărat altul?

— L-am cumpărat. Și ce cal!

— Cu cât?

— O mie două sute.

— Ai câștigat o sută de lei.

— Am câștigat, dar ce folos...

— Ce folos? Ai acuma un cal bun de drum.

— Am cal? Am cal? Unde mi-e calul?

— Eu știu unde e? Ia desleagă-ți, omule, limba odată!

— Ei, nevastă, zise el însfârșit, scuturându-se din toropeala, în care parcă zăcea. Să vezi ce am pățit, și să te cruceşti, că, zău, dacă nu a fost necuratu iar azi în dosu meu.

www.dacoromanica.ro

Cât am sosit la târg, cât au zărit calul, nişte săteni au pus ochii pe el, că a fost de neam în tinereţe. Au scos pe loc banii şi l-au luat. Pe când ne tocmeam, pusesem şi eu ochii pe o iepşoară, ce tot necheza, lângă mine, mică la trup, dar îndesată, iapă dobrogeană. Am cătat-o la gură, la copite. Era taman bună pentru noi, o noatină. Am plătit-o, i-am pus căpăstrul în cap, am încălecat-o şi am pornit. Mergea ca fulgerul. Abia mă ţineam călare. Mai sufla şi un vânt tare din spate, de te ameţea, când iată, deodată dincolo de Hipodrom, la cotitură ne iese înainte o maşină şi hop, sare în sus în două picioare iapa şi eu mă trezesc într'un şanţ.

— Oi fi băut ceva la Obor.

— Blestemat să fiu dacă am băut. Dar, crede-mă, cum îţi spusei adineaori, era necuratu iar în dosu meu azi dimineaţă.

Stai să vezi sfârşitul : până să mă ridic de jos, iapa era departe. Aleargă după ea, aleargă. Cum s'o prinz, bat-o s'o bată, eu în două picioare şi ea în patru? Alergam ca un zăpăcit dealungul drumului, când mă opreşte un lăptar ce venea către oraş şi mă întreabă pentru ce fugeam aşa.

— N'ai văzut un cal slobod, vânăt, cu căpăstru în cap?...

— Am văzut. Uite în colo...

Şi-mi arătă către Mogoşoaia.

Am apucat unde arăta el.

Intâlnind în dreptul acaretelor, o turmă de oi, am întrebat iar pe un cioban de-o iapă slobodă, vânătă, cu căpăstru în cap.

— A trecut p'aici un cal slobod, da' l-am dat înapoi şi s'a dus în sus către Hipodrom. Aleargă îndărăt, aleargă, cercetează prin curţi, la postul de jandarmi, la primărie. Am alergat până ce mă zăpăcisem de tot şi iacă, tot fără de cal m'am întors... şi fără bani.

Moş Ion, când isprăvi, căzu iar în toropeală, Maria

www.dacoromanica.ro

rămăsese şi ea încremenită de cele întâmplate. Adevărat prăpăd pe capul lor.

După câteva clipe, spuse încet :

— Zău, dacă n'a fost necuratu în dosu lui.

Apoi apropiindu-se de bătrân şi punându-i mâna pe umăr, adaogă tare :

— Lasă, Ioane. Avem destui cartofi ca să trăim din ei la iarnă şi să ne cumpărăm alt cal. Da să ştii, că de azi înainte nu te mai duci la târg singur, fără de mine, că tot cam beat trebuie să fi fost, când ţi-a scăpat iapa şi te-a trântit.

www.dacoromanica.ro

ULTIMA LECȚIE

Matei Spirescu, profesor de limba română de patruzeci de ani, plecase în dimineața de 2 Iunie spre Liceul Sfântul Sava.

In toamnă trecea la pensie.

La prima vedere nu-și purta vârsta. Era încă verde. Prin mustața lungă abia răsăriseră câteva fire albe.

De multe ori își spusese Matei Spirescu, când pleca dimineața, lunile din urmă:

— La anul dorm cât vreau. Nu ies înainte de zece—unsprezece. Destul am muncit.

Dar iată că în ziua de 2 Iunie, când se ducea să-și țină ultima lecție, simțea ceva părere de rău într'însul.

— O să-mi lipsească școala. O să-mi lipsească drumul de fiecare zi. Il fac de mic copil.

Tot la Sfântul Sava învățase și tot în apropiere de Batiște locuise, pe strada Eugen Stătescu. Din drumul cel vechiu, nu mai mergea decât pe strada Wilson până 'n calea Victoriei. Dela Palatul Regal o lua acum la dreapta către Strada Fântânii, pe când altădată o lua la stânga spre cheiul Dâmboviței. Li se schimbaseră la toate numele. Pentru dânsul rămăsese Strada Gloriei, a Vămei, Podul Mogoșoaiei, Cișmeaua roșie.

Ajuns în Wilson, Matei Spirescu își aduse aminte de halul în care se afla ulița în copilăria sa. Nicăeri nu era caldarâm cu atâtea gropi, noroiu și apă. Podul Mogoșoaiei fusese întotdeauna mai îngrijit. Pe el erau cele mai de seamă conace boerești. Avusese parte să fie și pe calea, ce ducea pe Constantin Brâncoveanu la castelul din Mo-

www.dacoromanica.ro

goşoaia şi fusese aşternut cu trunchiuri de copac, mult înainte de piatră.

Işi mai aduse aminte, pe când umbla, ce lung i se părea de acasă la şcoală uneori, mai cu osebire iarna, la întoarcere, pe întuneric. Erau puse câteva lămpi de gaz pe stâlpi, numai ici şi colo, foarte departe unul de altul. Chiar pe o seară geroasă, de viscol grozav, o pătise rău în clasa întâia. Sticlele felinarelor fiind împânzite de chiciură, abia vedea în faţa ochilor. La încrucişarea străzii Vămei cu strada Colţei, intrase într'un noian de nemet. In luptă cu zăpada şi cu Crivăţul, nu ieşise la drum decât prin ajutorul unor trecători. Sosise acasă după şapte şi-şi găsise părinţii neliniştiţi.

— Nu puteam înainta de vijelie, le lămurise el. Geaba sunt felinare, dacă nu luminează.

Ii răspunsese taică-său :

— Să fii mulţumit că aveţi felinare. Pe vremuri nu erau. Eşea lumea cu masalagii, alergându-le înainte şi ţinând masalale în mână.

Ajuns în dreptul grădinei Ateneului Român, se opri.

Prin câte trecuse şi piaţa Episcopiei!

Pe fosta Livadă a Văcărescului, în locul bisericei închinate metoh Episcopiei Râmnicului şi şcoalei „de musichie", în locul palatelor, înconjurate de case multe şi împrejmuite de zid, acum se întindea aleea rânduită cu copaci bătrâni şi statui, se întindeau răzoarele de flori, iar în fund, în fund de tot, se înălţa pe cerul albastru, cupola Ateneului, răzimată pe stâlpi, croiţi după templele vechei Elade.

Matei Spirescu privi câteva clipe în jurul său, apoi îşi urmă calea spre liceu, dar gândul îi rămăsese la Ateneu.

— Nu-ţi vine să crezi, îşi zicea el, că singur un fanatic, cerşind din instituţie în instituţie, dela om la om, că singur Gheorghe Exarcu a izbutit să ridice asemenea clădire, cu „daţi un leu pentru Ateneu".

www.dacoromanica.ro

Când sosi la şcoală, tocmai suna clopotul. Intră deadreptul în clasa şasea. Găsi băieţii la locul lor. Matei Spirescu le vorbi despre înrâurirea poeziei lui Eminescu asupra generaţiei sale.

După ce-şi predă lecţia, într'o tăcere neobişnuită, se pomeni cu întreaga clasă în picioare, în bănci. Brădescu se desprinse de ceilalţi şcolari şi se apropie de dânsul.

Într'o mână avea un sul de hârtie, într'alta un mănunchiu de garoafe. Era un băiat lung, slab, cam moale, cam visător. Matei Spirescu ţinea mult la el, fiindcă-i scria cele mai bune compuneri. Brădescu puse florile pe catedră, desfăcu sulul şi începu să citească tare:

Domnule Profesor,

Astăzi ne-aţi ţinut ultima lecţie. Cinci ani ne-aţi îndrumat sufletul şi mintea, cinci ani ne-aţi deşteptat dragostea de carte, de scris şi în afară de ele, ne-aţi învăţat să punem fiecare pe hârtie, ceea ce vedem, ceea ce simţim.

Vă mulţumim, Domnule Profesor, pentru grija, pe care aţi avut-o de noi şi vă rugăm, dacă prin purtarea noastră, v'am supărat câteodată, să ne iertaţi. Vă asigurăm, că de azi înainte, toţi, cât vom trăi, vom avea în faţa ochilor pilda şi sfaturile ce ni le-aţi dat.

Matei Spirescu se reculese câteva clipe. Il mişcaseră cuvintele tânărului. Răspunse la rândul său:

Copiii mei,

Proba de iubire, ce mi-o arătaţi la despărţire, m'a răsplătit cu prisos de micile supărări firești meseriei unui dascăl. Menirea lui e tocmai să îndrepte apucăturile, greşelile elevilor săi. Care este de altfel tineretul, care să nu greşească? Nu ar mai fi tineret.

Eu vă mulţumesc pentru asigurările date, că 'n viaţă vă veţi aminti şi de poveţele mele, toţi, toţi cred, chiar Grecescu de acolo din fundul clasei, adaogă râzând, care mă găsea aspru, uneori rău, fiindcă-l voiam disciplinat. Eu, om bătrân, vă voiu urmări de departe, din colţul meu de aci înainte. Sunt încredinţat, că numele multora dintre

www.dacoromanica.ro

voi, din seria voastră aleasă de Dumnezeu, după cum spuneam mai alaltăeri Directorului, despre clasa şeasea, că numele multora le voiu citi prin gazete mai târziu ca oameni de seamă.

Şi acum ca ultim cuvânt, vă zic, băieţi:

— Mergeţi înainte cum sunteţi azi. Nu vă lăsaţi ademeniţi de ispitele, ce vă vor ieşi în cale, tindeţi întotdeauna către bine, către vecinicul frumos, pe care veţi vedea la anul că-l proslăveşte Platon în scrierile sale.

Matei Spirescu, coborînd de pe catedră, se duse şi dete de-arândul mâna cu fiecare din foştii săi elevi. La toţi le părea rău că se despărţeau de dascăl, chiar celor mai zburdalnici, chiar lui Grecescu.

www.dacoromanica.ro

LA BĂNEASA

Ion Niculescu se întorcea din oraş acasă, la Băneasa. In mână purta un baston şi pe cap o pălărie moale, de sub care fluturau plete de păr negru.

Era obosit de atâta umblet, de atâta vreme pierdută să capete banii, ce i se datorau de stat, căci cele mai multe din grădinile publice din Bucureşti erau împodobite cu oalele ieşite din cuptorul lui, urne mari, cum le numea dânsul, „greceşti", făcute după calapodul celor aduse din Grecia cu uleiu de măsline.

Ion petrecea zadarnic ceasuri întregi, la casierie şi de fiecare dată primea acelaş răspuns :

„Vino mâine. Azi nu am bani". Cu toate că pentru alţii mai îndrăzneţi şi cu datorii mai proaspete se găseau, el nu căpăta nimic.

După ce trecu podul pe eleşteu, urcă într'a doua curte din stânga drumului către Otopeni. Prin curte, pe podeala de cărămizi, erau risipite pretutindeni, numai „urne greceşti", unele deadreptul pe pământ, altele rânduite dealungul potecilor pe trunchiuri retezate, de copaci. Toate erau roşii, nezmălţuite, în dungi sau în crestături.

Ion Niculescu dete mai întâiu o raită prin pavilionul dela stradă, în care-şi primea muştereii.

Acolo erau strânse : urcioare, ghiveciuri, farfurii smălţuite, la adăpostul ploilor şi a zăpezii şi tot ce plămădise mai deosebit de când sfârşise şcoala de Bele-Arte, căci vasele, care-i plăceau mai mult, nu le vindea. Le păstra ca într'un muzeu, pe rafturi, pe mese, iar într'o parte a prăvăliei pe jos. Pe fiecare din pereţi era portretul olarului,

www.dacoromanica.ro

zugrăvit de el însuși, foarte asemănător. Peste uși atârnau două scoarțe vechi basarabene, cam zdrențuite.

După ce stete puțin în pavilion, ieși iar afară și se îndreptă către casa din fundul curții, o căsuță joasă, acoperită cu țiglă.

Pe prag îl aștepta Elena, nevastă-sa. Ii făcea semn peste semn să s'apropie și când fu la câțiva pași, îi șopti :

— Ai scos ceva?

— Nimic.

— Iar a trecut adineoari p'aici perceptorul cu toba. Le-am spus că te-ai dus după bani la oraș. Dintr'o clipă într'alta o să pice. Ascunde-te repede să nu te vadă,— adaogă, deschizând ușa.

Dar olarul nu se urni din loc.

— Să facă ce-or ști. M'am săturat să-i rog mereu, să le cer mereu păsuire. Mi-or vinde marfa pe câteva sute de lei. Banii dela casierie cine știe când i-oiu mai scoate.

Se opri și privi împrejur.

— Zău, dacă nu-mi vine uneori să sparg ce este prin curte. Ce-or mai ridica atunci? Casa nu o pot vinde, fiind de zestre. Poate pe mine, să mă bage în pușcărie.

— Ce-ar face cu un pârlit ca tine, numai pielea și oasele?

Era, e drept, numai pielea și oasele, pe când dânsa era toată în rotunjime.

— Și casa spunea perceptorul că e vorba să ne-o exproprieze în toamnă, urmă ea.

— Atâta ar mai lipsi... să ne lase și pe drumuri. La asta nu mă supui în ruptul capului.

Cât stau de vorbă, se pomeniră pe din dos, pe nesimțite, cu perceptorul Marinescu și toboșarul Ilie. După ce-și deteră mâna, cel dintâiu întrebă :

— Ai adus banii?

— Nu i-am adus.

— Atunci nu te mai pot păsui. Trebue să-ți pui sechestru pe olărie. N'am încotro.

www.dacoromanica.ro

Fața lui Ion se întunecă. Clocotea într'însul sângele de mânie, dar se stăpânea, pe când Elena le striga răzvrătită :

— Statul nu plătește și își strânge datornicii de gât. Luați, Domnule Marinescu, ce vreți. Luați tot ce este aici, munca noastră a amândurora de ani de zile...

Și intră în casă, trântind ușa.

Perceptorul, fără să ia în seamă cuvintele femeii, chemă doi oameni, ce așteptau la căruța din stradă și se puse să le arate, care din oale să le ridice.

Ilie bătea de foc din tobă, olarul se uita de pe prag, cum îi porneau unul câte unul vasele cele mai de preț, cele fără de cusur. Când sfârșiră, perceptorul se apropie de dânsul și-i spuse :

— Asta ne este meseria, să nenorocim oamenii, oricât de rău ne pare.

— Frumoasă meserie, de călău, îi tăiă Ion vorba și-i întoarse spatele, pierind în dosul conacului, la cuptoare.

Cât plecară : perceptor, toboșar, căruță încărcată cu vârf, ieși din nou la iveală. Se învârti prin curtea răvășită, apoi se duse de se așeză pe unul din trunchiurile trântite la pământ.

Era tocmai ceasul când era mai umblată calea. Treceau automobile, taximetre, taxicouri, în sus și în jos. Spre oraș se țineau lanț birturile și berăriile, la poalele povârnișului, dealungul apelor line, albăstrii ale lacului din Băneasa.

— Numai lux și veselie de jur împrejur... își zise amărît.

www.dacoromanica.ro

LELIȚA ANCA

In salonul cu hârtie presărată de maci și cu mobilă de catifea roșie, ședeau una lângă alta Leliţa Anca pe un jelţ și mica Lisaveta, nepoata ei, pe taburică la picioare, la căldura focului din cămin.

Cadrele pe ziduri, lampa de porţelan pe masa de alături, globul de sticlă, pernele, albumurile, vasele de flori, toate mărunţișurile de prin odaie răspândeau mireasma unui trecut nu prea îndepărtat și printre aceste amintiri sta într'un colţ, stins, pomul de Crăciun. In conacul Leliţei Anca nu mai domnea veselia de altă dată, în preajma sărbătorilor. Numai domnea veselie, de când plecaseră la școală, la Fontainebleau, celelalte două orfane, Marioara și Ana, surorile Lisavetei.

Pe câte-și-trele le crescuse bătrâna dela moartea fratelui său, Colonelul Zăvoianu.

Pe vremea când erau toate acasă, Leliţa Anca le aprindea seri dearândul lumânările de ceară ale bradului și ele prinse de mână, în horă, se învârteau împrejurul lui, cântând cântece de pom.

Acum Lisaveta era singură. Din fire tăcută, liniștită, semăna mult cu colonelul. Poate de aceea simţea Leliţa Anca slăbiciune, de fată. Era și cea mai nostimă din surori, subţire la trăsături și mlădioasă ca trestia la trup.

Cum ședeau una în faţa alteia, Lisaveta zise, apropiindu-și taburica de mătuşe:

— Istorisește-mi, Leliţă, de când erai tu mică.

— Ce să-ţi mai istorisesc? Ţi le-am înșirat de zeci de ori.

www.dacoromanica.ro

— Mai caută, mai ia-le odată d'a capo.

— Pe care s'o iau?

— Spune despre pomul de Crăciun.

— Nu era pom de Crăciun. E obiceiu nemțesc. Erau numai Steaua și Vicleimul, dar aveau alt haz, purtate, nu prin școli, ci pe străzi, de copiii din mahala. Intrau și prin curți. Maica îi băga uneori în antreu. Ne așezam pe scaune rânduite în fundul odăii și își depănau băieții tot ce știau, toate datinele lor.

Ne treceau pe dinaintea ochilor Regii Magi, Fecioara Maria, Pruncul Isus... Jucau cu credința în suflet, mai bine ca la teatru.

— Mergeați des la teatru?

— Rareori. Am văzut numai: „Fata Aerului", „Fântâna Blanduziei", „Lipitorile Satelor", cât am fost mică.

Nu prea ieșeam din casă. In ajunul Crăciunului pregăteau părinții covrigi, nuci, curmale, smochine, pezmeți. Le aducea pe furiș în iatacul lor Ilinca bucătăreasa. Abia își stingeau părinții lumânările și se pomeneau cu noi la ușe.

— Bună dimineața, la Moș Ajun, ne dați ori nu ne dați?

Nu așteptam să ni se răspundă. Repede eram câteși opt în jurul patului maichii, în cămașe de noapte, desculți.

— Și mai târziu când erai de doisprezece ani, de vârsta mea, cum petreceați, Leliță?

— Când eram de vârsta ta? In zilele săptămânii învățam pe capete. Sărbătoarea veniau la noi prieteni, după prânz. Pe vreme bună, ne jucam în curte crochet sau leapșa sau bar. Pe vreme rea stam acasă și jucam loton, țânțar, cântam la pian.

— Dar, mai târziu, Leliță, când erai de vârsta Marioarei, de nouăsprezece ani?

— La nouăsprezece ani am mers la cel dintâiu bal, la Palatul Șuțu. Era în toiul iernei, de Sfântul Grigore, ziua Prințului. Tot Bucureștiul venea de se ploconea înaintea Prințului și a Prințesei în seara Sfântului Grigore.

www.dacoromanica.ro

Perechea Șuțu era bine cunoscută de obișnuiții Șoselei Kisselef. Pe atunci o cutreerau numai trăsuri închise și deschise, cabriolete, landouri, iarna sănii, împodobite de clopoței și de plase. Cele mai căutate erau birjile rusești, cu vizitiul în haină de catifea, șapcă pe cap, cingătoare de argint. Mânau, dacă găseau calea slobodă, căzăcește, la trap întins, dar după patru nu era niciodată slobodă.

Cine nu întâlnise către asfințit, caleașca deosebită de celelalte, a Prințului Șuțu, mai ridicată dela pământ, mai largă, trasă de cai negri, mari, domoli, coama și coada lungă, cu arnăut în fustanelă și fes, pe capră și în spate pe un scaun, un copilandru negru.

Cine nu întâlnise pe bătrânii încocârjați, unul purtând pălărie înaltă, altul pălărie prinsă în panglici sub bărbie? Ședeau pe locul lor, țapeni, ca două păpuși.

— Și ce amintire ți-a rămas dela balul tău cel dintâiu?

— Nu prea bună. Altfel îmi închipuisem eu balul. Eram îmbrăcată în alb dela cap la picioare, într'o rochie de tulpan dela Doamna Briol, cea mai de seamă croitoreasă din oraș, o franțuzoaică, în pantofi, mănuși, evantai dela Jobin, tot de pe calea Victoriei colț cu strada Sf. Ionică, tot francez.

Pe când urcam scările Palatului Șuțu, mi se părea că visam.

Până atunci nu cunoscusem din conacele boerești decât din cele rămase încă din vechime, adevărate cetăți, adevărate moșii în mijlocul orașului. Intr'însele fuseseră adăpostiți pe vremuri stăpânii cu slujitorii lor : gramaticii, cafegiii, ciubucgiii, feciori și fete de casă, până și preoți și cântăreți. In afară de clădirea cea mare, erau grajdurile, șoproanele, apoi veneau grădinile, apoi ulița strâmtă, unde locuia țigănia. Palatul Șuțu era altfel decât conacele boerești obișnuite în țară la noi. Era un Palat cu totul apusean.

La intrare porneau două scări, una la dreapta, alta la

www.dacoromanica.ro

stânga şi se întâlneau sus, în faţa saloanelor, ale căror uşi erau întotdeauna larg deschise, în rând.

Cât de frumoase erau seara! Pretutindeni oglinzi şi lumânări. Candelele, sfeşnicile, scaunele, mesele, erau poleite numai aur şi mobila era îmbrăcată în mătase roşie, un roşu aprins, nu ca al nostru.

— Dar conacele boereşti cum erau înăuntru?

— Cam ca la noi, doar că erau odăile văruite, aveau perdele şi macaturi ţesute în războaiele jupâniţelor. Mai ales aveau ce nu avem noi azi : icoane multe bătute în argint, adesea chiar un mic paraclis, la care se rugau.

— Şi când ai intrat în saloane, Leliţă?

— Odată sus, părinţii m'au dat pe mâna celorlalte fete. Dar ele cunoşteau lume şi s'au pus pe joc. Eu am rămas pierdută, într'o gloată de oameni, într'o căldură grozavă. Nu vedeam nimic. Auzeam doar muzica militară, înşirând la valsuri, la polci.

Am răsuflat când a venit maica de m'a luat după miezul nopţei.

Mai târziu mi-a plăcut...

— Pentru ce nu te-ai măritat şi tu ca celelalte prietene?

— Pentru că nu am avut peţitori.

— Nu se poate să nu fi avut. Uite, după poza ta văd cât ai fost de frumoasă.

Lisaveta arătă către unul din cadrele, pe care era zugrăvită o copilă în rochie trandafirie cu crinolină. Avea obrazul lung şi ochii cenuşii ai Leliţei Anca.

Bătrâna se gândi :

— Mai bine să-i spui, mai bine să ştie ce este viaţa. Nu trebue s'o cresc cum am fost crescută.

Şi zise tare :

— Câteva zile înainte de nuntă, eram în curte. M'am pomenit cu o femeie tânără, ţinând de mână un băieţel. Mi s'a jeluit că era copilul logodnicului meu şi că el, însurându-se cu mine, îi părăsise pe amândoi în voia întâmplării. A doua zi, fără ştirea părinţilor, am scris lo-

www.dacoromanica.ro

godnicului, că nu puteam să-mi întemeiez căsnicia pe nenorocirea altora.

— Cum îl chema pe logodnicul tău?

— Nu-l cunoşti.

— Mai trăeşte?

Leliţa Anca o privi zâmbind:

— Cine ştie toate, moare. Nu vreau să mori.

Se sculă, ridică lampa de alături într'o mână şi adăogă:

— Hai să ne culcăm, fetiţo.

www.dacoromanica.ro

GROPĂREASA

Mormintele din cimitirul Belu, puse sub supravegherea lui Leni nu-i dedeau mult de lucru. E drept că umbla din mormânt în mormânt, le mătura pe dinafară, le mătura pe dinăuntru, schimba apa la flori, aprindea candela, unde o găsea stinsă, dar cât sfârșea, se ducea de se așeza lângă celelalte gropărese, pe aleea dinaintea bisericii. Acolo stau și vorbeau și glumeau și râdeau, care mai de care. Tot timpul le treceau prin față dealungul aleei, la sunetele clopotului cimitirului, coșciugele purtate de ciocli. Mare parte din zi ședeau pe bancă laolaltă. Erau îmbrăcate în rochie de stambă, ciorapi împletiți de mâna lor și papuci sau șoșoni, după anotimpuri. Capul le era întotdeauna îmbrobodit.

Indată ce veneau din stăpânii mormintelor, le da portarul de veste, cu fluerul. Pentru fiecare din ele avea alt semnal. Pe Leni o fluera de două ori scurt și odată lung.

Leni era cehă. Avea înfățișarea neamului său : obrazul smead și părul bălan. Părinții îi veniseră la București când era încă la sân, astfel că nu-și aducea aminte de Bohemia. Se măritase cu un cizmar român din mahala. Tatăl îi fusese adus ca grădinar la Belu și mama gropăreasă.

Numai printre morminte trăise Leni, dar în ochii ei, ca și într'ai celorlalte tovarășe, cimitirul era o adunătură de cruci, de chipuri, de bisericuțe în piatră. Era vederea cea mai largă asupra Bucureștilor, era grădina cu umbră multă și cu flori, grădina, pe care o acopereau, când toamna frunzele teilor și ale castanilor, când iarna zăpada ca un covor, neted, la soare numai stele.

www.dacoromanica.ro

In ochii lui Leni cimitirul nu era ce este, locaşul de jale al celor rămaşi de pe urma morţilor. De aceea deseori venea portarul şi le spunea, că-l mustra lumea de zgomotul, de veselia lor, a gropăreselor. Dânsa nu înţelegea pentru ce-l mustra şi se gândea :

— Morţii cu morţii, viii cu viii.

Dac'ar fi să stăm, să ne bocim la fiecare coşciug, ce-ar fi de noi?

Şi nimic nu atingea pe Leni din durerile în mijlocul cărora îşi petrecea viaţa. Una singură o mişcase acum câţiva ani, îi întorsese parcă inima : durerea unui avocat, Ion Davidescu. Işi adusese şi el tânăr, tânăra soţie, cu numele de Safta, la cimitir. De atunci venise zilnic, pe orice vreme, când însera.

Uneori plângea cu atâta desnădejde, aşezat pe scara mormântului, încât Leni pentru prima oară ar fi vrut să-i aducă o mângâiere, să-i dea sfatul, să nu-şi mai jelească aşa mortul. El e fericit acolo unde se află, mai fericit decât cei de pe pământ. Nu îndrăznise niciodată să i-o spue.

Abia se muiase gerul şi începuseră mugurii să dea la lilieci, că Ion Davidescu puse să se ridice pe mormânt, o bisericuţă şi înăuntru odată gata, aduse poza Saftei, cât peretele de înaltă. Leni, când o văzu, zise către celelalte gropărese :

— Are dreptate, să n'o poată uita. E din cale afară de mândră. Are ochii mari şi gura mică, pe creştetul capului are părul strâns în coade groase, iar rochia-i este de catifea neagră, sadea. Numai la gât are un şir de mărgăritare cât bobul de fasole.

Ion Davidescu făcu târnosirea clădirei şi vecinica pomenire cu un sobor de preoţi şi un episcop, în Noembrie, târziu. In ziua târnosirei, tânărul umplu biserica de tufănele galbene, tăiate şi în ghiveciuri. Dar în urmă a venit mai rar, tot mai rar, până ce a ajuns mormântul în părăsire. Leni, de dragul tinerei neveste în rochia de catifea

www.dacoromanica.ro

şi mărgăritar la gât, îngriji mai departe de mormânt. Credea că murise bărbatul Saftei.

Care-i fu mirarea, când după doi ani, sosi iar Ion Davidescu, în tovărăşia unei femei, cam trecută, încă frumoasă. Steteră câteva clipe de vorbă pe o limbă străină, jos, în mormânt.

La plecare el se îndreptă către Leni:

— O să vie după amiazi un om să ridice poza Saftei. Caută să te afli aci.

Şi gropăreasa atunci înţelese, că Ion Davidescu se însurase a doua oară, că durerea lui cea mare se stinsese, cum se sting toate durerile.

— Degeaba, se gândi Leni, orice s'ar zice:

„Tot morţii cu morţii şi viii cu viii!"

www.dacoromanica.ro

UN PATRIOT

— Pentru cei bătrâni sunt un patriot, pentru cei tineri sunt un paşoptist, om din şcoala veche. Fiecare vârstă judecă altfel. Ceea ce ştiu, ceea ce simt eu însumi e, că sunt un rătăcit în mijlocul unde trăesc azi, se gândea Dinu Chiera, în vara izbucnirii războiului din 1916.

Intr'adevăr, dacă se uita în jurul său, îşi da seama, că nici unul nu mai trăia, afară de nevastă-sa, Zinca, din cei cu care plecase la drum în tinereţe, din cei cu care lucrase pentru închegarea Neamului.

Nu fusese printre fruntaşi, dar fusese printre cei mai aprigi luptători.

De copil, de când făcuse în anul 1848 în casa părintească cele dintâiu cocarde tricolore, intrase în vâltoarea mişcărilor politice. De atunci până la adânci bătrâneţe, aproape nu ieşise din ele. Chiar după ce încetaseră mişcările, după ce intrase ţara pe cale de prefacere, după ce o văzuse Regat, cu locul ei în lume, chiar atunci dânsul nu-şi căpătase linişte deplină. I se părea că ochii vecinilor erau aţintiţi din toate părţile asupra ei, că voiau să o cotropească.

Nu credea ca atâţia alţii că se sfârşise lupta. El o tot aştepta.

Anii trecuseră repede, copiii îşi luaseră zborul, se însuraseră, părăsiseră casa părinţilor.

Dinu Chiera era acum bunic şi străbunic. Işi strângea tineretul împrejur, căuta să-l îndrumeze, să păstreze obiceiurile din trecut, să-i insufle şi lui patriotismul generaţiei sale. Nu prea izbutea.

www.dacoromanica.ro

„Dela mic la mare, se plângea bătrânul, nu se gândesc decât la ziua de azi."

Ducea şi altă luptă cu nepoţii, care ar fi vrut să-l schimbe ei pe bunic, să-şi lase îmbrăcămintea, surtucul de pe vremuri, ghetele cu elastic, barba până la brâu.

Dânsul râdea şi le răspundea :

— Calul bătrân nu se mai învaţă în buestru.

Intr'unul, în Şerban, fiul fiicei sale mai mari, ar fi fost ceva stofă. Era un băiat deştept, cu nasul tot în cărţi, cu ochi mari negri şi păr auriu. De câte ori venea la bunic, i se aşeza pe genunchi şi nu se despărţea de dânsul. Ajunsese să-i cunoască viaţa dela un capăt la altul. Ii insuflase bătrânul atâta fanatism, încât fusese silită maică-sa, să-l pedepsească într'o zi, fiindcă nu voia să ştie altă limbă ca pe cea românească. Născocise, că având în gură o singură limbă, cu ce ar fi învăţat alta?

Ura ce era străin de ţară ca şi Dinu Chiera, a cărui lozincă era :

— „Cine-o îndrăgi străinii,
Mânca-i-ar inima câinii".

Şi chiar Şerban, ultima lui nădejde, crescând, se depărta de dânsul sufleteşte, din zi în zi.

Când izbucni războiul dintre Austria şi Serbia, în 1914, îi mirosi pe dată a praf de puşcă vechiului luptător. Pe dată zări tot neamul laolaltă şi nu mai avu astâmpăr, până 'n 1916. Spunea mereu :

— Vreau să văd şi eu România Mare.

Insfârşit, armata noastră trecu graniţa. In seara de 16 August, Dinu Chiera se găsea la club. Auzi strigăte, cântece, afară. Eşi pe balcon. Calea Victoriei era o mare de capete. Serbau bucureştenii vestea răspândită ca fulgerul, de intrarea noastră în război.

Şi pe bătrân îl cuprinse o mare bucurie.

Incepu să cânte cu cei de jos :

— „Deşteaptă-te Române".

Nu-l mai cântase din 1878. Dela luarea Plevnei.

www.dacoromanica.ro

Nu trecu mult şi se potoli bucuria bucureştenilor. Ii cuprinseră grijile unor lupte cumplite. Veniră şi aeroplanele să bage spaima într'înşii. De ele nu se temu însă Dinu Chiera. Se temea mai de grabă de Zepelin, când sosea noaptea. La flueratul sirenelor, se scula din pat şi dela fereastră cu Zinca, pe întuneric, îl urmăreau luminat de dâra proiectoarelor româneşti. Cât de mândru fusese mai târziu citind, că fusese atins de tunurile noastre şi nu mai putea zbura!

Lunile dintâiu ale războiului, îşi petrecu după prânza afară din casă, umblând după veşti. Seara aducea nevestei de tot felul, de prin cafenele, dela club, de pe uliţă, unele bune, altele rele, unele adevărate, altele mincinoase.

Pe cele bune le credea, pentru că „unde nu este foc, nu ese fum". Pe cele rele, le categorisea drept născociri răspândite de nemţofili. Apoi veni despărţirea de băieţi, de fete, de toţi, mici şi mari, apoi veniră înfrângerile, clipe grele, foarte grele pentru bătrâni. Sufereau amândoi în singurătate, fiecare în chip deosebit. Pe dânsa o chinuia sănătatea băieţilor pe front, rostul fetelor la Iaşi. Pentru dânsul armata îmbrăţişa acum tot, şi pe copii, astfel că o urmări cu înfrigurare. Cu toate înfrângerile neîncetate, îşi păstra înainte încrederea în ea. Nimic nu i-o putea clătina.

Se bizuia pe faptul, că soldatul nostru fusese neînvins în vremuri. Chiar în urmă, nu scăpase el pe Rus din ghiarele Turcului?

Şi la fiecare înaintare a vrăjmaşului, îl auzeai spunând :

— La urma urmelor, tot a noastră va fi izbânda.

Cu încetul, cu încetul se goli oraşul. De plecarea Regelui, a guvernului, a Statului Major, în Moldova, nu ştiu nimic. I le ascunsese nevasta. Suferea de inimă de câtăva vreme şi avusese o scurgere puternică de sânge, pe nas, care-l slăbise.

Iată că tocmai în ziua de 16 Noembrie, pe o dimineaţă posomorîtă, zise Zinchii :

www.dacoromanica.ro

— Mă duc până la club să mai aflu ceva. Innăbuşesc aici. Poate îţi aduc vre-o veste bună.

In zadar îl rugă Zinca să nu iasă, fără voia doctorului. Tot ieşi.

Pe Calea Victoriei, cu o lună în urmă atât de zgomotoasă, atât de ahtiată de vorbărie, era tăcere.

— Ca de mormânt, se gândi străbătând-o.

Deasupra Palatului nu mai văzu steag. Nu întâlni pe nimeni cunoscut. Clubul, unde stete puţin să se mai odihnească era deşert. Nu dete decât de bătrânul servitor Dumitru şi pe pereţi de chipurile tovarăşilor săi din 1848. Coborî iar pe uliţă. Pe Piaţa Teatrului Naţional, în faţa ziarului „Independenţa" era strânsă lume multă. I se păruse că aştepta ceva. Priveau toţi către Strada Regală.

Atunci Dinu Chiera întrebă pe un sergent:

— Ce aşteaptă lumea asta?

Sergentul îi răspunse, arătând spre Strada Regală:

— Uitaţi-vă colo.

Dinu Chiera zări o ceată de soldaţi călări. Aveau lănci în mână şi căciulă stranie pe cap. Inaintau la pas. Nu erau soldaţi români.

— Au intrat Nemţii în Bucureşti, îi trecu deodată cu groază prin minte. Rămase pe loc, răzimat de zid.

După câteva clipe se reculese şi plecă spre casă, încet.

Fu o grea lovitură pentru Dinu Chiera intrarea vrăjmaşilor în oraş, lovitură, care i-a grăbit sfârşitul, fără să fi văzut şi el România Mare.

www.dacoromanica.ro

DOCTORUL PENESCU

Doctorul Penescu, hirurg şi doctor primar la Colţea, făcuse în douăzeci de ani, mii de operaţii la spital şi prin oraş. In afară de doctor era şi inspector la Ministerul Muncii. In fiecare dimineaţă înainte de spital, după ceasurile opt, vecinii îl zăreau ieşind din curte, din strada Dionisie. Ii zăreau plecată pe maşină, pe care o mâna el chiar, faţa rasă, cu ochelari aduşi în jurul urechilor. Pe cap nu purta pălărie decât în toiul iernei.

In mersu-i grăbit pe la atelierele de ucenici şi ucenice, găsea multe nereguli, găsea lipsă de curăţenie, de aer, de lumină.

Pedepse căuta să dea cât de puţine. Uneori izbutea să schimbe răul numai prin căldura sufletului său, deseori însă nu izbutea, lovindu-se de îndărătnicia patronului, ceea ce-l răzvrătea de fiecare dată.

Era şi din fire prea simţitor pentru meseria de doctor.

Intr'o vară se hotărî să fie mai straşnic, să pună pedepse mai dese.

Incepu printr'una din cele mai de vază modiste, Doamna Mateescu. Când sosi în strada Franklin, se opri. Urcându-se la catul al doilea, intră în, salonul de vânzare, frumos rânduit. Avea ferestre largi, mobilă de mătase verde, perdele de dantelă.

Nu găsi acolo decât o copilă, cu obraz ofilit. Diretica prin odaie.

— Ia spune-mi, fetiţo, cum te cheamă?

— Elena Zamfirescu.

— Unde locueşti?

www.dacoromanica.ro

— In Calea Rahovei. Pe locul Crucei.
— Cu cine stai?
— Cu mama mea, paralizată de trei ani.
— Şi o poţi lăsa singură?
— Mai trec vecinele pe la dânsa.
— La câte vii aci?
— La şapte.
— Seara la câte-ţi dă drumul?
— Pe la nouă, nouă şi jumătate. Dacă e mult de lucru şi la zece.
— Du-mă în atelier. Eu sunt inspector la Ministerul Muncii.

In fundul salonului trăgeai o perdea de catifea verde şi pătrundeai într'o înfundătură, fără fereastră, cu aer îmbâcsit. Lucrau la masă şase fete la lumina electrică. Odată întors în salon, doctorul dete de modistă, o tânără văduvă, voinică, plină de viaţă. O luă la o parte şi-i şopti :

— Nu aţi schimbat nimic din câte le cerusem în privinţa atelierului. Apoi D-v. aduceţi copilele la şapte dimineaţa şi le trimiteţi acasă tocmai la nouă. Voiu lua măsuri de rândul acesta.

Fără să-i aştepte răspunsul, se îndrumă către ieşire.

Abia închisese uşa şi auzi în dos glasul Doamnei Mateescu :

— Spioano. Eşti o spioană.

Atâta auzi, căci se depărtase.

— O ceartă, îşi zise, fiindcă mi-a spus ce se petrece la dânsa. Nu e bine să mă amestec acum între ele, dar trec pe la fată după masă, să aflu ce s'a întâmplat.

Până seara nu avu vreme să-şi mai amintească de Elena. Avusese o zi grea, cu trei operaţii de apendicită. Numai seara, după consultaţie, când se puse pe drum, după ce se mai potoli furtuna afară, se duse în Calea Rahovei. Căută pretutindeni locuinţa Elenei. Işi uitase de număr. Ştia numai că spusese : „pe locul Crucei".

Intră dearândul prin câteva curţi. In sfârşit, la o bina,

www.dacoromanica.ro

îl îndrumă un supraveghetor să întrebe mai jos la băcănia Cocoş, în Piaţa Pompei de apă.

Spre norocul Doctorului, coborînd mai jos, dete de iconarul rus, pe care-l întâlnea pe străzile Bucureştilor. Uneori îl prindea şi la dânsul vânzând icoane servitoarelor. Rusul era un bătrân cu barbă roşcovană, toate pe el erau cafenii, un cafeniu deschis, bătut de soare ; paltonul până la glesne, pălăria turtită. Pe umăr purta o frânghie, în vârful căreia atârnau doi desagi, încărcaţi de icoane. De câte ori îl prindea în curte, îl izgonea. Aflase că iconarii ruşi în mersul lor prin ţară, îndemnaseră pe ţărani la răscoala din 1888. I se părea că în fiecare era un vrăjmaş al pământului românesc.

De rândul acesta se apropie de dânsul.

— Şi pe Calea Rahovei te găsesc, Ivan?

— E mahalaua unde locuesc.

— O locueşti de mult?

— De cincizeci de ani, de când am venit din Rusia.

— Atunci, ia spune-mi unde este o Cruce de piatră.

— A fost una până mai deunăzi. O chema crucea Puţului Calicilor.

— Aici e mahalaua Calicilor?

— Chiar aci era mahalaua noastră a săracilor şi a milogilor. Că pe vremuri sărăcimea avea alt rost, mai omenesc.

Deşi trăiam mai prost, în bordee şi în cocioabe, aveam starostele nostru, eram stăpâni acasă la noi, nu eram ca azi la cheremul poliţailor.

— Cine a ridicat Crucea?

— In popor merge vorba că a fost aşezată de un Mitropolit, pe locul pe care fusese Puţul Calicilor. Odată, nu demult, Domnitorul Carol, plimbându-se prin oraş, pe jos, ca de obiceiu, ca toţi oamenii şi văzând-o gata să cadă, a rânduit să se îndrepte. De mulţi ani nu mai o văd...

Doctorul îşi aduse aminte deodată pentru ce venise în Calea Rahovei şi, tăindu-i cuvântul, zise :

www.dacoromanica.ro

— Arată-mi locul ei.

Plecară împreună pe stradă în sus.

In fundul unei curți piezișe se găsea o căsuță, o odae dând deadreptul pe pământ. Fiind ușa deschisă, cât își aruncă ochii, zări înaintea sa pe Elena, în cămașe zdrențuită, cu picioarele goale, cu o cârpă în mână, ștergând apa ce năpădise, se vede, pe când ploua, pe sub pragul încăperii.

Doctorul își luă repede rămas bun dela iconar, dându-i un bacșiș și intră înăuntru. Totul era deavalma prin odae. Intr'un pat zăcea o femeie și dânsa în zdrențe. Își dete îndată seama de sărăcia mamei și a fetei.

După ce schimbă câteva cuvinte cu bolnava, întrebă pe fetiță :

— Cum de nu ești la atelier?

— Nu mai lucrez la Doamna Mateescu.

— Pentru ce?

— M'a izgonit. A zis că aș fi spioana D-v.

— Așa a zis? Fii pe pace. Stai acasă până mâine. Iți fac eu alt rost.

Câteva clipe în urmă, Doctorul Penescu zbura spre Șoseaua Kisselef, unde mergea, aproape în fiecare seară, în treacăt, înainte de sanatoriu. In ziua aceea întârziase. O cutreeră repede dintr'un capăt într'altul, dela Piața Victoriei la Fântâna Miorița. Nu opri decât la sfârșitul Șoselei Jianu, pe fostul lac Herăstrău, loc de petrecere al bucureștenilor în trecut, unde petrecuse și el în tinerețe. Se dete jos din mașină. Ploaia încetase de tot. Eșiseră chiar stelele pe cer și adia un vânt răcoros.

— Ce seară frumoasă, își zise. Pe întuneric te-ai crede la Veneția. Intr'adevăr, Luna Bucureștilor, în față, înșiruită delaungul țărmului, se oglindea în sute de lumini pe apă. Și pe lac pluteau ici și colo, luminile luntrilor în lung și în lat, iar alături, la Bordei, un glas cald de bărbat, întovărășit de vioară, cânta „Santa Lucia".

www.dacoromanica.ro

IN SINGURĂTATE

— Nu ştiu ce e cu dânsul, Părinte, spunea învăţătorul Stănescu, către Preotul Satului Mogoşoaia.

Fuge de lume, cum fuge câinele turbat de apă.

Toată ziua se învârteşte prin ogradă, prin curte şi-l aud, când trec în faţa casei, vorbind cu câinele lui, ca şi când ar vorbi cu un om.

Câteodată îl zăresc ridicat la zid. Intoarce capul dacă dă cu ochii de mine. Credeam că a făcut cine ştie ce ticăloşie, dar un prieten dela administraţia financiară mi l-a lăudat, ca fiind foarte de treabă. Nu mai e acum slujbaş Mircea Boldescu. Şi-a dat demisia.

— Şi pe mine mă miră, când îl văd Dumineca şi în zilele de sărbătoare, sosind la biserică. Să nu crezi că schimbă un cuvânt cu cineva. Se închină la icoane, ascultă liturghia, dă ceva pentru săraci, dă chiar bine şi se duce.

Am încercat de mai multe ori să intru la dânsul. Işi ţine poarta încuiată. O să mai încerc, că e de datoria mea să-mi văd enoriaşii, mai ales pe cei evlavioşi.

Nu trecuse săptămâna şi preotul Teofil deschise poarta împrejmuirii conacului lui Mircea Boldescu. Din întâmplare n'o găsi încuiată.

In fundul grădinii, asupra unei grămezi de stânjenei, sta plecat fostul slujbaş. Când auzi în dosu-i nisipul scârţâind, se ridică repede.

Pentru prima oară îl privea preotul de aproape. Era un om voinic, cât dânsul de voinic, de vre-o cincizeci de ani. Avea faţa rasă, sănătoasă, capul tuns ca 'n palmă. Pleoapele pe jumătate închise îi clipeau mereu. Imbrăcămin-

www.dacoromanica.ro

tea-i era mai degrabă de lucrător de fabrică. Purta haine albastre de pânză, şapcă şi bocanci soldăţeşti.

— Iţi cureţi stânjeneii de omizi?—deschise îndată preotul vorba, ca să rupă răceala cu care fusese primit.

— Anul ăsta e prăpăd cu lighioanele.

— Pretutindeni e aşa.

— Niciodată nu am avut asemenea pagube din pricina omizilor. Toată ziua le stârpeşti şi dimineaţa ies altele la iveală, gloată.

— Se zice că seceta aduce multe. Ce să le faci? Trebue să vieţuiască şi să se înmulţească. Sunt şi ele făpturile Domnului şi Domnul nu şi-a făcut făpturile ca să trăiască răsleţe pe pământ.

Fără să ia în seamă cuvintele părintelui, Mircea Boldescu urmă:

— Lor le dai de căpătâiu, ba cu pucioasă, ba cu piatră vânătă. Numai oamenilor nu le dai de căpătâiu, când sunt vătămători celor dimprejur. Nu-i poţi stârpi ca pe omizi.

— Cât de rău îi judeci pe semenii D-tale, Domnule Boldescu! Nu sunt atât de răi. In fiecare, ţi-o spun eu ca duhovnic, care am a face cu mulţi, afli câte ceva bun.

Dar ia să lăsăm acum omenirea. Arată-mi şi mie grădina D-tale.

Se vede că Părintele, prin cererea lui, ştiu să şi-l apropie pe Boldescu. Pe dată se schimbă, i se înveseli chipul şi începu să cutreere cu musafirul curtea, ograda, acaretele. Casa, pe dinafară, nu avea nimic deosebit de cele din vecinătate, dealungul drumului spre Târgovişte, înconjurate cu loc întins şi gard de stacheţi. Avea un singur cat, pridvor de geamlâc şi acoperiş de ţiglă.

Ii dete gazda toate deslușirile, îl puse să guste din cireşi şi din fragi.

— Niciodată nu am văzut asemenea gospodărie, nu am gustat asemenea poame, spuse Preotul, după ce aduse Boldescu două scaune şi se aşezară. Adaogă:

— Acum fiindcă s'a spart ghiaţa dintre noi, să-ţi pui

www.dacoromanica.ro

o întrebare. Pentru ce te închizi așa în conacul D-tale și nu vezi pe nimeni din sat?

— Vrei să știi de sigur și te miră, cum o fi mirând și pe ceilalți vecini, pentru ce trăesc în singurătate ca un pustnic, pentru ce mi-am lăsat de tânăr slujba, ca să fac pe grădinarul, pe argatul, căci afară de băiatul ce l-ai văzut în grajd, nu pune alt om piciorul la mine. Eu le fac toate. Să-ți mărturisesc de ce.

Nu e nimic tainic, cum de sigur vă închipuiți.

Am trăit prea mult cot la cot cu oamenii. M'am săturat de ei.

Am stat, Părinte, douăzeci de ani ghemuit în dosul unei ferăstrui, unui ghișeu, în administrația financiară. D-ta nu-ți poți da seama, ducând viață de țară, ce este să stai douăzeci de ani în dosul unei ferăstrui, să vezi aproape aceleași fețe, zi de zi, fiecare nerăbdătoare să ia locul celeilalte, femei și bărbați, îngrămădiți în zăduf, într'o odaie, vara și iarna. Iar dincoace de ghișeu, în spatele tău, când te întorci, să ai altă priveliște mai nesuferită, lupta dintre slujbași, iar lupta pentru viață. Fiecare vrea s'ajungă înaintea celuilalt. Pâre, hatâruri, nedreptăți! Atâta am suferit eu însumi de pe urma lor, încât mi s'a înăcrit sufletul, aproape m'am îmbolnăvit. Nu puteam să mai aud glas de om și mi-am dat demisia.

Am venit la Mogoșoaia, unde mă simt bine, bine de tot. Muncesc, e drept, de dimineața până seara, dar seara, ce mulțumire, după o zi obositoare, să mă închid în casă singur, să las obloanele, să aprind lampa, să citesc! Din orașul, pe care-l urăsc, nu mai prind decât zgomotul lui, surd, îndepărtat, întocmai la fel cu mugetul mării.

Preotul îl asculta, îl asculta și nedumerirea i se mărea.

— Cam bate câmpii, își zise, când sfârși. Degeaba îl lăuda Stănescu. După câteva clipe, își luă rămas bun dela gazdă.

Mircea Boldescu îl duse prietenos până la stradă. Odată în stradă, Părintele Teofil auzi pe fostul slujbaș, când fu închisă poarta în urma lui, întorcându-i cheia de două ori în broască.

www.dacoromanica.ro

ARGINTARUL

Argintarul Câmpeanu din strada Carol sta în prăvălie, la tejghea. Prăvălia era la mijlocul drumului dintre Sfântul Dumitru şi Curtea Veche.

In dulapuri şi pe mese, atârnate de tavan, erau numai podoabe bisericeşti, argintate şi poleite.

Câmpeanu rămăsese singur la vânzare. Soţia-i zăcea în pat bolnavă, băiatul de un an nu călcase pe la dânşii. Aflase prin prieteni, că era în Bucureşti, vânzător în Hala de vechituri, la un evreu. Mai aflase că trecuse din îndemnul Rabinului şi al bătrânilor din Jicniţa la legea strămoşilor, la cea mosaică, lepădându-se de legea ortodoxă. Numai aceştia îl ţineau departe de părinţi.

Se întrebau mereu:

— Cum şi unde au izbutit să pue stăpânire pe sufletul lui Iosif? Cum şi unde au izbutit să-l despartă de noi?

Cu plecarea băiatului, parcă le plecase şi norocul. Nu vindeau aproape nimic. Chiria mergea, dările mergeau şi bani nu se strângeau.

Pe când stătea Câmpeanu singur, se deschise uşa şi intră un bun muştereu al prăvăliei, o femeie în blană de samur şi cu giuvaericale, o femeie bogată, iubitoare de arta bisericească.

— Sărut mâna, Doamnă Mecu. Cu ce pot să vă slujesc? o întâmpină în grabă argintarul.

— Cu un policandru. Nu din cele noi, din cele de sinagogă, vechi.

— N'am decât unul, cel din colţ.

www.dacoromanica.ro

Şi arătă deasupra capului, către un policandru, în şase crăci, cu câte o cruce în fiecare vârf.

— Crucile sunt adăogate de D-ta, Domnule Câmpeanu.

— E drept. Nu vă plac?

— Mi-ar place mai mult, dacă n'ar fi.

— D-v. nu sunteţi creştină?

— Sunt.

Urmă zâmbind:

— Aşa suntem noi, românii, îi urăm pe izrailiţi numai cu vorba.

— Ba, eu deşi sunt izrailit de sânge, nu-i urăsc numai cu vorba....

— Cum, D-ta negustor de vase bisericeşti, eşti evreu? Nu mi-aşi fi închipuit-o. Aduci cu un unchiu al meu, tot ca D-ta, cu barba ascuţită şi sprâncenele stufoase. Mi-l aduci grozav aminte.

Şi pentru ce-ţi urăşti neamul?

— Dacă v'aşi istorisi pentru ce, nu m'aţi crede.

— Spune, că te cred.

— Nu sunt bucureştean. Sunt din Moldova, născut la Rădăuţi. Chiar azi, după atâta vreme, de când i-am părăsit, îmi pomenesc rătăcind gândul prin târguşorul nostru liniştit, amorţit, pe care nu-l desmoarte decât pe ici pe colo câte o şarabană, câte o chibitcă, îmi pomenesc rătăcind gândul pe malurile sterpe ale Prutului, pe întinderile de grâu ale câmpiei moldoveneşti.

Am trăit la Rădăuţi douăzeci şi cinci de ani, în dughiana tatii, printre ai mei, înconjurat de izrailiţii cei mai habotnici, poate, ai ţării. Totul se păstrase acolo neschimbat din veac în veac: leibărul, hermulca, cioboţelele, tot ce mâncam era cuşer. Eram la noi acasă la Rădăuţi. Nici habar nu aveam de zidul ce ne despărţea de creştini. Nu am avut habar, decât, când m'am îndrăgostit de fata învăţătorului din Miorcani şi dânsa de mine. Părinţii Mariei nu voiau să audă vorbind de cununie cu un păgân. Imi ceruseră

www.dacoromanica.ro

să mă botez. Ai mei mă împiedecau să mă leapăd de religia lor şi am dus-o aşa în luptă cu mine însumi, până ce într'o zi am avut vedenia, care mi-a hotărît soarta. Să v'o spui şi D-voastră.

Stam la stradă, pe bancă, într'un amurg, când mi-a ieşit înainte un om, în haină albă, lungă. Venea drept către mine. Avea întocmai chipul Domnului Isus. Mi-a grăit, oprindu-mi-se în faţă :

— Pentru ce nu vrei să ţii de legea mea, Iosif?

Până să mă desmeticesc, pierise. Am alergat la preotul creştin şi i-am istorisit, încă turburat, ce mi se arătase. Peste o lună eram botezat şi însurat cu Maria.

In Rădăuţi însă nu am mai putut locui. Mă urmăreau evreii ceilalţi cu îndârjire, după cum mă urmăresc şi aci, la Bucureşti, de când mi-a descoperit obârşia. Mi-au răpit băiatul. L-au tras înapoi către legea mozaică. Iată de ce-i urăsc.

Dar să vorbim de policandru. Il cumpăraţi?

— Cu cât?

— O mie de lei.

— Mai lasă ceva.

— Ca să fac saftea, fiindcă nu am vândut azi nimic, vi-l las cu nouă sute de lei.

— Bine. Pune-l la o parte. Viu îndată să-l ridic.

Peste o jumătate de ceas, Doamna Mecu număra banii lui Câmpeanu.

Pe când dânsul desprindea policandrul, îi spuse :

— Ai mulţi duşmani în jurul D-tale. Ia seama.

— Pentru ce?

— Eşind adineaori, m'a întâmpinat un bărbat cu :

— Nu cumpăraţi dela Câmpeanu. Găsiţi marfă mai eftină, mai frumoasă, dacă veniţi mâine dimineaţă la Hala Vechiturilor No. 3.

M'am îndepărtat fără să-i răspund.

— Cum era, tânăr, bătrân?

— Mi s'a părut tânăr. Nu i-am putut bine desluşi

www.dacoromanica.ro

fața, fiind întuneric. Era înalt cam ca D-ta și schiopăta puțin de un picior.

Argintarul tăcu. Tăcu tot timpul până desprinse lampa din tavan, până o înfășură în gazetă, până o duse la automobil. Odată întors de afară, odată sus pe tejghea, bătrânul stete puțin pe gânduri, apoi zise tare :

— El a fost... Iosif. El ne-a năruit vadul... Dar afacerile înainte de toate...

Luă repede o coală de hârtie, tocul și scrise :

— Știm că ai trecut la legea mozaică. Știm că te temi să dai cu ochii de noi, însă noi părinții tăi, te iertăm de durerea, ce ne-ai pricinuit-o.

Vino înapoi, Iosif. Te așteptăm. Nu ne părăsi. Mama ta e bolnavă, eu sunt bătrân. Cui să lăsăm averea? Vino înapoi, Iosif.

Puse tocul jos, îndoi hârtia în patru, o băgă într'un plic și scrise pe el :

Domnului Iosif Câmpeanu.

Hala Vechiturilor No. 3.

www.dacoromanica.ro

LĂPTĂREASA DIN FUNDENII DOAMNEI

In brișca ei de lăptăreasă, înconjurată de garniţele goale, zdrăngănind, Voica atingea când şi când din sfârcul biciului calul, care pornea câteva clipe la trap, apoi o lua la pas.

— Tocmai când vreau s'ajung mai repede la slujbă, s'a muiat Roibu.

La calea ferată spre Constanţa, găsi stavila lăsată.

— Alt nenoroc.

Şi strigă către nevasta cantonierului, ce sta de veghe:

— Deschide, Leleo Ană, nu vine încă trenu.

— Nu-l auzi?

Intr'adevăr, se auzea în apropiere zgomot de locomotivă.

Pe când aştepta Voica la canton, se uita pe câmpie la cireada de vaci şi de bivoliţe, risipite pe izlazul satului Fundenii Doamnei, altădată gropi de cărămidă ale fabricilor din împrejurimi. Pe ici, pe colo păştea câte un pâlc de oi. Peste tot locul era numai iarbă deasă, crudă.

Soarele ardea ca în toiul verei, totuşi nori negri pluteau în depărtare pe deasupra mahalalei Dudeşti, la picioarele căreia se întindea lacul turbure şi încreţit.

Deodată ieşi un tren de marfă din cotitură şi i se desfăşură în faţă ca un şarpe lung. Când se înălţă din nou stavila, Voica îşi luă drumul înainte spre sat. Se opri la poarta celei din urmă locuinţe, înconjurată de o curte încăpătoare, în care erau casele zugrăvite în galben, fără pridvor, acoperite cu stuf, în dos grajdul, bucătăria de vară, şopronul deschis şi o clae de nutreţ neîncepută.

www.dacoromanica.ro

Lăptăreasa deshămă în grabă pe Roibu, îl băgă în grajd, trase brişca cu garniţe sub şopron şi se repezi înăuntru. Tot în grabă desbrăcă rochia de lână, de oraş, îmbrăcă un ciupag înflorit, o fustă vărgată de stambă şi un şorţ civit, schimbă pantofii pe o pereche de papuci, se apropie de oglindă, îşi rândui pe cap tulpanul, înnodat sub bărbie, astupând o parte din obrazu-i oacheş, pârlit, apoi luă coliva de pe masă şi ieşi în stradă. Se ducea la slujbă. Prin grădina bisericei, îmbălsămată de salcâmi, nu era nimeni. Prin curte sta de vorbă o ceată de săteni şi se jucau câţiva băieţi pe lângă locaşul sfânt, cu tencuiala lucrată de sus până jos în săpături din ţările răsăritene. Printre băieţi era şi Gheorghe al ei. Ii făcu semn să se apropie şi-i şopti răstită :

— Aici nu e loc de joacă. Du-te mai bine de clătesţe tinichelele. Hai, du-te repede.

Dânsa intră în amvon. In pronaos îşi lăsă tava jos, sub fereastră, în rând cu celelalte. Abia se putu strecura până la icoane printre credincioşii îndesaţi. Le citea, din glasu-i tărăgănat, pe nas, Liturghia, Părintele Ioniţă, bătrânul preot al satului, îmbrăcat în vestmintele sale duhovniceşti tocite, cât un copil de mic, cu barba răsleţită de piept. Slujba era pe isprăvite. Când încetă Părintele de citit, lăptăreasa laolaltă cu celelalte femei ridicară tăvile de sub fereastră şi începură să ocolească biserica. Impărţeau coliva cu o linguriţă, din om în om. Dânsa după ce sfârşi de împărţit, se îndreptă spre ţăranii din curte, întrebându-i dacă nu-i văzuseră bărbatul.

Singur notarul îi răspunse :

— Ba, l-am întâlnit de dimineaţă. Pleca să-şi tragă novădul din ape.

— Să-şi tragă năvodul în ziua asta sfântă? Doamne, Doamne! zise ea speriată, făcându-şi semnul crucii.

Şi din clipa aceia Voica nu mai avu astâmpăr. Porni repede spre conac. Nu se opri decât sus, pe vârful coastei, drept deasupra lacului.

www.dacoromanica.ro

Cerul era tot de plumb. Fulgere brăzdau norii, tunetele bubuiau unul după altul. Se apropia furtuna, dar femeia, îngrijorată de vijelia dimprejur, urmărită de gândul că Stan pescuia „în ziua asta sfântă", nu se mişca din loc, nepăsătoare de vântul, care-i zmulgea de pe cap bazmaua, care-i flutura fustele din toate părţile. Răscolea cu ochii apele, ce se loveau turbate de coastă, valuri, valuri. In sfârşit zări dincolo, pe malul celălalt câţiva pescari şi nu departe de mal, o luntre, luptându-se cu talazul. I se păru, că rătăcea fără de rost, necârmuită. Se întrebă deodată :

— Nu o fi a noastră?

Lăsându-şi în ţărână tava de sub braţ şi papucii din picioare, o apucă iute la vale. Fugi pe nerăsuflate până jos. Ceva mai la deal de pod, erau vreo zece săteni, din care patru se opinteau cu cârligele să tragă la ţărm o luntre, goală şi plină de apă, luntrea zărită de sus, a lui Stan.

Ceilalţi săteni strânşi laolaltă priveau împietriţi.

Pe dată Voica pricepu că i se înnecase bărbatul şi îngenunchiă. Aproape culcată la pământ, cu trupul scuturat de plânset, începu să se bocească cât o ţinea gura, după datina satului ei :

— Aoleu, Stane, te-ai dus şi ne-ai lăsat singuri, ţi-ai lăsat nevasta, copiii, neamurile. Aoleu, Stane, unde te-ai dus, pe ce lume văcueşti tu acu?...

www.dacoromanica.ro

CU FLAȘNETA

Pe o dimineață limpede de toamnă, Giuseppe Flașnetarul își învârtea mânerul flașnetei, așezat pe zidul împrejmuirei Spitalului Colței. De sub marginile late ale pălăriei, din față nu se vedeau decât bărbia și mustața groasă, cănită. De zece ani, fiecare zi, de când nu-l mai purtau picioarele, și-o petrecea acolo, lângă poartă. Aproape de o vârstă cu italianul, bătrâna lui flașnetă scotea acum sunete ascuțite și false, din ce în ce mai false. „Traviata", „La Palomba", „Rasluga" abia le puteai cunoaște. Singur papagalul verde, cățărat pe cutia cu bilete de noroc, era tânăr și voios. Il schimbase de trei ori în răstimp de cincizeci de ani, dar semănau așa de bine unul cu altul, încât lui Giuseppe i se părea că era același Coco din neamul renumiților papagali ai Mitropolitului Calinic și de aceea le dăduse același nume.

Cum ședea pe zid și învârtea mânerul, auzi în dosul lui un glas spunând:

— E Giuseppe Flașnetarul. Bună ziua, Giuseppe.

Italianul își lăsă mânerul din mână și întorcându-se, văzu la doi pași o mică bătrână, îmbrăcată în negru, cu părul ca zăpada, dar cu fața ca piersica.

— Nu mă mai știi, Giuseppe? urmă ea.

Flașnetarul o privi o clipă.

— Mi se pare că sunteți Domnișoara Gurănescu din strada Colței.

— Chiar așa. Eu te-am ghicit pe dată după „Rasluga", pe care o cântai întotdeauna și după papagalul verde. Te-ai schimbat mult, Giuseppe, te-ai micșorat la trup,

www.dacoromanica.ro

cu toate că mustaţa nu ţi s'a cărunţit. Pe mine cum de m'ai cunoscut?

— După ochi... Ochi ca ai D-voastră n'am mai văzut...

— Italianul tot galant, glumi Domnişoara Gurănescu şi adaogă:

— De când nu ne-am întâlnit! Iţi aminteşti când veneai la noi în marchiză, în fiecare Duminecă şi ne cântai, pe când ne învârteam ca sfârleaza prin odae?

Bătrânul suspină:

— Şi acum casele D-voastră s'au dărâmat. Trece bulevardul peste locul lor. Cred că de atunci v'aţi măritat.

— Sunt străbunică. Mă bucur de nepoţi, fără să le mai duc grija. Aş fi chiar mai fericită ca în tinereţe, dacă nu mi-ar fi murit bietul general. Azi sunt ca pasărea pe cracă, tot pe drumuri, când la unii, când la alţii. Te-ai însurat şi D-ta?

— Sunt însurat. Dar ce folos, dacă nu ne potrivim? Ea este românca, eu sunt italian, ea este spălătoreasă, eu sunt artist. Ca actor am venit întâiu în ţară. Nu ne potrivim deloc la gusturi, şi adesea când ne certăm, dânsa îmi strigă „italian trântor". Atunci îi trag şi eu câteva palme.

— Rău faci, Giuseppe. Pe femeie trebuie s'o iei cu d'a binele. Femeia nu trebuie atinsă nici cu o floare de trandafir.

Italianul începu să râză:

— Cu floarea nu, cu spinul de trandafir, da.

— Asta mergea, poate, altădată, nu pe vremurile de azi.

— Urâte vremuri. Totul este urât acum, până şi Bucureştii cei vechi se dărâmă, ca să se ridice case ca magaziile. Din clădirile, pe care le-am avut ani de zile în faţa mea, într'un singur an s'au dat toate la pământ, afară de palatul Şuţu şi biserica spitalului. Altfel tot e nou. In Italia ce este din vechime e sfânt. Unde s'ar fi îngăduit acolo să se doboare turnul din Pisa, cum s'a doborît turnul Colţei? Atât monumentele cât şi oamenii ei mari sunt proslăviţi în Italia. De pildă moşu-meu, care făcuse parte din le-

www.dacoromanica.ro

giunea lui Garibaldi, nu vedea chipul lui undeva, fără să îngenuncheze ca în faţa unei icoane.

— Un oraş trebue curăţit, înfrumuseţat, Giuseppe, lărgite străzile, trebue aer şi lumină peste tot, după cum e şi viaţa astăzi. Şi eu mă uit în jurul meu ca D-ta, dar rămâi înmărmurită de cele ce se petrec.

Generaţia noastră a văzut neînchipuite născociri, ieşite din creerul omului, ca telefoanele, telegrafia fără fir, automobilele, aeroplanul şi cea mai neînchipuită, radiofonia. Să auzi din Bucureşti ce se vorbeşte în America! Ce să mai spui de cinematograf, de teatre, de concerte la fiecare pas, când în copilăria mea era numai un Teatru Naţional şi un Ateneu cu concertele lui Wachman? Iar astăzi străzile sunt bine împietruite, apă ai câtă vrei în casă, nu se mai aud strigătele sacagiilor: „Hop, Apă, O! O! Tramvae, taxicouri, maşini câte vrei în loc de tramcarul nesuferit al lui Toma Blându şi de birjile ruşilor spâni. Trăesc într'o zi cât trăiam odinioară în zece ani. De câte ori nu-mi zic:

— Noroc am avut, Doamne, să prind asemenea vremuri.

Ii mergea gura cu o repeziciune, care-l uimea pe Giuseppe şi o asculta minunat de tinereţea sufletului ei.

In sfârşit apucă şi el să-i spue:

— D-voastră aveţi mulţi bani. Vă puteţi folosi de toate născocirile, de care vorbiţi. Eu nu mă pot folosi de nimic. Abia îmi trag picioarele până aci cu flaşneta în spinare pe frig, pe căldură şi cu câtă caznă pot să strâng câţiva lei, ca să trăesc, la optzeci şi şase de ani.

— Ai optzeci şi şase de ani? Eu am nouăzeci. Implinesc în curând nouăzeci şi unu.

— Bine v'aţi păstrat şi la trup şi la minte. Parc'aţi fi de patruzeci de ani.

— Şi cu toate acestea nu mă păzesc de nimic. Mănânc zdravăn câte o fleiculiţă şi beau două, trei pahare de vin la fiecare masă, mă duc în fiecare dimineaţă la Arcul de

www.dacoromanica.ro

Triumf şi înapoi, pe jos. In Vinerea Mare intru de-a rândul dela Belu în cele zece biserici şi sfârşesc cu prohodul din biserica Batişte. Dacă mor, Giuseppe, vreau să mor sătulă.

Tăcură amândoi câteva clipe.

— Stai, zise iar, scoţând din pungă o sută de lei şi punând-o pe marginea flaşnetei, dă-mi şi mie un bilet, ca să văd ce mi se proroceşte.

Când trase papagalul biletul, îl citi tare:

„Trei planete damă.

„Vei avea desăvârşit noroc în viaţă.

„Eşti născută sub stea norocoasă.

„Vei trăi mult.

„Vei fi sănătoasă până la adânci bătrâneţe.

„Eşti tânără şi frumoasă, dar planeta spune că nu eşti cumpănită în dorinţele şi în grijile tale.

— Tot este adevărat, adăogă ea, numai sfârşitul nu e. Nu am fost aşa de frumoasă şi am fost cumpănită în toate.

Lăsă să cadă hârtia la pământ, gânditoare.

— Cine ştie, Giuseppe, dacă ne mai întâlnim vreodată. La vârsta noastră nu putem şti, ce ne aduce ziua de mâine.

Şi cei doi bătrâni se despărţiră, strângându-şi mâna.

www.dacoromanica.ro

TĂNASE NEDELCU

Era în luna lui Aprilie. Prin pădurea dela Băneasa, încă neînmugurită, mișunau copiii din satele Otopeni și Tunari. Dis de dimineață ei culeseseră viorele și ghiocei, răspândiți în pete albe și albastre printre frunzele uscate, așternute la pământ, apoi cât începuseră să se ivească automobile și drumeți, se puseseră la pândă, la marginea drumului, ca să-și vândă florile. Singur Tănase Nedelcu, țimbalistul, sta neclintit pe calea largă, ce tăia codrul pe la mijloc în linie dreaptă, dela un capăt la altul. Tănase nu culegea viorele și ghiocei. In surtuc jerpelit, în căciulă înfundată peste urechi, în ghete scâlciate, sta pironit pe picioare. O curea îi ținea țimbalul atârnat de gât, iar în mâini ținea cele două bețe, rupte chiar din copacii dimprejur.

Nu era om bătrân Tănase. Abia intrase în patruzeci de ani, dar după fața trecută și galbenă, după trupul încovoiat dela șira spinării, de părea gata să cadă, i-ai fi dat peste șaizeci. Era și foarte obosit în ziua aceea, fiindcă venise mai de vreme ca de obiceiu din Tunari. Jos, aproape nu se așezase. Dacă se așeza, nu se putea ridica decât cu ajutorul unora din micii săteni, din pricina spatelui beteag. Indată ce vedea ieșind din căpătâiul pădurei, din Poiana Parcului Privighetorilor, un automobil sau se apropia un drumeț, Tănase începea mai întâiu încet, apoi tot mai tare, pe țimbalul, întovărășit de glas, cântecul său cel mai căutat, cu care izbutea mai des să oprească trecătorii, să-i facă să râdă, să capete câte un leu.

Cântecul suna astfel:

www.dacoromanica.ro

„Aolică, lică, lică,
„Bine e cu nevestică,
„Dar să ai și-o ibovnică,
„Fie cât de mititică.

. . . . . .

„Aolică, lică, lică,
„Cât oiu fi
„Și-oiu mai trăi,
„Fată mare n'oiu iubi,
„Fata mare se mărită
„Și rămâi inima friptă.
„Aolică, lică, lică....

Fiind Duminică și vreme bună, venise lume multă la Băneasa. Nu se golise pădurea decât după ce fusese toată pătrunsă, toată aurită de razele soarelui la scăpătat. Îndată ce se scurse lumea, începură copiii să se îndrumeze spre satul lor. Cei din Tunari se opriră lângă țimbalistul, așezat pe una din rădăcinile stejarilor doborîți în toamnă, la marginea drumului.

Erau doi frați, doi băeți cu ochii rotunzi și gura până la urechi, Petre și Gavrilă.

Se așezară și ei pe câte o rădăcină.

— Nu ți se urăște, Nene Tănase, tot pe același loc o zi întreagă?

— Și dacă mi s'ar urî, ce să fac? Poate omul să se zbată cu nenorocu? Că numai nenorocul m'a schimbat din zdravăn în netrebnic. Câți din cei ce-au fost cu mine la Mărășești nu au ieșit teferi din războiu? De pildă, sergentul nostru, Vasiliu, s'a întors de trei ori la regiment, tămăduit, cu aceeași poftă de luptă. Mie, să vă spui drept, chiar de ași fi fost mai ușor lovit, mi-ar fi trecut pofta de luptă, după cea dintâiu rană. Sergentul spunea, că deseori în spital, îl apuca dor de tranșee, de bubuitul tunului. Toți ne obișnuisem cu bubuitul tunului. Dacă tăcea, ne lipsea ceva.

www.dacoromanica.ro

Şi iată acum e iar pace.

Adaogă făcând semnul crucii :

— Doamne, ferească-mă să văd alt război, cât oiu trăi, că...

— Ba eu, îi tăie Petre cuvântul, mă rog la Dumnezeu să vie alt război, când oiu fi mare. Am de gând să mă fac ofiţer şi atâta aştept, să mă văd odată în tranşee ca D-ta.

— Cum era, Nene, în tranşee? întrebă Gavrilă.

— Cum să fie? Un şanţ între două râpe, în care stai, mâncai, dormeai cu săptămânile, cu lunile, la adăpostul focului.

— Ce fel de adăpost, dacă ai fost rănit?

— Am fost pentru că ne-a apucat neamţu pe din dos, pe neaşteptate. Am căzut cel dintâiu cu şira spinării zdrobită. Nenorocu meu...

— Şi eu când oiu fi mare, o să fiu ofiţer, da' să nu merg la război, spuse Gavrilă.

— De o fi să fie, trebue să mergi, băete, ca să nu-ţi ia vrăjmaşu pământu. Vrei să ţi-l ia?

— Nu vreau.

Cât stătuseră de vorbă, copiii îşi scoseseră gologanii din buzunarul nădragilor şi-i numărau în căciulă, pe genunchi.

— Azi trebue să fi câştigat mult, le zise Tănase odată socotelile sfârşite. Au trecut atâţia prin Băneasa.

— Am câştigat mai puţin ca de obiceiu în zi de sărbătoare, răspunse Petre. In loc să cumpere muştereii florile noastre, cum se cuvine pentru că plătim dări la Primărie, le culeg chiar ei şi ne fură pâinea dela gură.

D-tale trebue să-ţi fi mers bine. Ţi se strângeau trecătorii împrejur, ciucure.

— Mi-a mers bine, e drept.

La cuvintele ţimbalistului, se sculă Petre în picioare. Se apropie de el, cu palma întinsă.

— Dă-mi şi mie câţiva lei, Nene, să nu mă întorc acasă cu punga goală.

www.dacoromanica.ro

— Şi mie, Nene. Să nu mă bată maica, se rugă frate-său, care-l urmase, tot cu palma întinsă.

— Nici o lăscaie. Căraţi-vă! le strigă Tănase, împingându-i cu vârful băţului în lături.

- Dă-ne ceva, Nene, îngânau mereu cei doi copii, într'un glas.

— Nici o lăscae. Căraţi-vă, le răspundea ţimbalistul.

Deodată Gavrilă schimbă macazul. Se plecă, şopti câteva cuvinte la urechia lui Petre, apoi zise tare :

— Să ne cărăm. Bine. Atunci la revedere pe mâine dimineaţă sau, dacă-ţi dă mâna, scoală-te şi vino după noi acasă.

Şi nici una, nici două, o luară ştrengarii la fugă spre ieşirea pădurii, spre sat. Râdeau cu hohot, fără să-şi mai întoarcă privirea înapoi. Până să se desmeticească Tănase, erau departe. Geaba le răcnea :

— Dracilor, javrelor, mişeilor. Copiii pieriră prin crâng şi ţimbalistul rămase singur în codrul pustiu.

Incercă să se ridice. Cu cât se încerca, cu atât se simţea mai ţeapăn de spinare. Il apuca turbarea la gândul, să-şi petreacă noaptea culcat la pământ.

După câteva zvârcoliri zadarnice, pierdu nădejdea să plece. Luă hotărîrea să stea liniştit. Poate s'o ivi cineva, vreun pădurar. Işi scoase cureaua ţimbalului dela gât, îşi strânse surtucul împrejur, înfundă căciula pe cap şi se întoarse cu faţa în sus.

Vântul fâşâia printre crengi din ce în ce mai tare. Deasupra capului treceau nori din ce în ce mai negri.

Tănase nu auzea, nu vedea nimic. Aţipise pe loc, răzbit de oboseală.

www.dacoromanica.ro

T E R A S A

Radu Răzvan, Ion Stoenescu şi Vlad Teodoru îşi petreceau după amiaza în ajunul Bobotezei, la Capşa, la masa cafenelei, unde se strângeau de obiceiu tinerii scriitori, cei ce nu îndrăzneau încă să se amestece printre maeştrii scrisului românesc.

Ii priveau numai de departe, le ascultau convorbirile, între două pahare de vin sau de bere.

Cei trei tineri erau studenţi în anul întâiu la litere. Radu scria poezii, ceilalţi doi erau critici literari.

In ajunul Bobotezei vorbeau ca niciodată de tare, fără sfială. Sala era goală. Alături se afla un singur bărbat cu cioc alb, în haine tocite, „omul tainic", cum îl supranumiseră băeţii.

Venea uneori la cafenea şi se aşeza întotdeauna la aceiaşi masă într'un colţ, bea o cafea turcească, în care turna un păhăruţ de coniac şi pleca cel din urmă.

Tot timpul simţeai că trăgea cu urechia şi ochii-i avea aţintiţi, când asupra unora, când asupra altora. Nimeni nu-l cunoştea, nimeni nu-l apropia.

Radu Răzvan, Ion Stoenescu şi Vlad Teodoru erau veseli, fiindcă le eşea a doua zi de sub tipar „Drum Nou", revista, pe care o pregăteau aproape de un an. Fusese pusă sub ocrotirea unuia din profesorii lor universitari, unul din marii prozatori ai vremurilor. Acesta cu o răbdare neobişnuită pentru un scriitor, când este vorba de opera altuia, îi ajuta la orice încurcătură, îi primea acasă, îi îndruma, le citea articolele, ce răsăreau ca ciupercile din pământ.

www.dacoromanica.ro

— Cum o s'o ţineţi? îi întreba. O revistă costă scump, dacă nu-i ai desfacerea asigurată.

Ei răspundeau :

— Greutatea cea mare e cu cel dintâiu număr. Odată scos, merge pe roate. Trăgând trei sute de exemplare, împărţite la Universitate numai, strângem şase mii de lei, mai mult decât ne trebue pentru altele două.

Pe când vorbeau, se ivi între tineri o discuţie aprigă asupra unei poezii adusă şi primită de Radu, a unui licean din clasa cincea. Colegii lui nu voiau cu nici un preţ să fie tipărită, găsind pe poet prea tânăr pentru „Drum Nou".

In toiul discuţiei, fără să ia sema, se sculase bătrânul de pe scaun şi înainta către masa lor. Se pomeniră cu el, aşezându-se lângă Ion Stoenescu şi spunându-le :

— Pentru că v'au fugit toţi prietenii de teama viscolului de afară, viu să vă ţiu de urît. Sau mă găsiţi şi pe mine prea tânăr pentru masa voastră?

Cei trei studenţi se priveau unul pe altul. Abia îşi stăpâneau râsul.

„Omul tainic" printre ei!

Radu se reculese cel dintâiu :

— Poftim, domnule. Dimpotrivă ne face plăcere să vă cunoaştem. Adesea ne întrebam cine sunteţi.

— Cine sunt? Un fost poet, un fost scriitor. Sunt cel ce a ţinut ani de zile revista „Cetatea Dâmboviţei", înmormântată cu vecinica pomenire, apreţuită de literaţi, dispreţuită de public. Iată cine sunt.

Tinerilor le trecu pofta de râs. Erau în faţa unui coleg.

Bătrânul urmă :

— Părinţii voştri ştiu că vă petreceţi după amiezele aci, la cafenea?

Tot Radu răspunse :

— Ai mei nu ştiu. Şi nu le-o pot spune pentru că în ochii lor poetul e un pierde-vară. Nici nu vor să audă de versurile mele.

— In parte au dreptate. De-ar fi însă să fii mai târziu

www.dacoromanica.ro

ceva deosebit, nu eşti pierde-vară. Dar se poate şti de pe acum, dacă talentul D-tale este un adevărat talent? *That is the question.*

—Şi eu am zmângălit versuri, destule în tinereţe. Şi pe mine m'au mustrat părinţii, că nu-mi vedeam de învăţătură şi-mi pierdeam vremea la cafenea. Nu i-am ascultat. Cât a murit tata, din banii moşteniţi m'am pus îndată să scot „Cetatea Dâmboviţei", pe care o visam din liceu. Mă pot lăuda că nu a fost revistă ca a mea în ţară. Ce tipar! Pe ce hârtie! Cu ce colaboratori! Ii şi plăteam bine, aşa că am tocat cu revista, ce-mi lăsase tata. Acum trăesc din mila unora şi altora. La vârsta mea nu mai sunt bun să mă pui pe muncă. Chiar de literatură m'am lăsat. Sărăcia, necazurile mi-au sleit talentul. Citesc doar ce scriu ceilalţi.

Cu toate acestea, tinerilor, nu-mi pare rău nici azi de vremea petrecută la Terasă, fiindcă la Terasă se întruneau altă dată scriitorii.

Prin câte cafenele au trecut! In afară de Terasă au trecut pe la Fialkovski, Raşca, Imperial, Kubler, până au sfârşit cu Capşa, dar pe atunci nu era bogăţia de astăzi. Literaţii şi studenţii se mulţumeau cu câte un pahar de apă limpede din Dâmboviţă. La Kubler făcuse unul din noi în bătaie de joc de sărăcia noastră, versurile următoare :

„La Kubler în cafenea,
„Vai ce de apă se bea!
„Rar se bea câte-o cafea,
„La Kubler în cafenea."

Dela Capşa, cine ştie unde şi-or mai face rost. Prin toate am trecut cu ei, dar nici una nu a avut strălucirea Terasei.

— Unde se afla?

— In fostele case ale boerului Oteteleşanu, în dreapta Teatrului Naţional. Da pe Calea Victoriei şi pe strada Millo. Oteteleşanu fusese, după spusele lumei, cel mai

www.dacoromanica.ro

mândru, cel mai închis din protipendadă. Mă gândeam uneori, când rătăceam prin saloanele lui, când stam la mesele îngrămădite în grădina lui, ce-ar zice bietul om, dacă ne-ar vedea pe noi, mojicii, stăpâni pe conacul, în care se strângeau numai boerii țării.

— In vremea când mergeai D-ta la Terasă, ce scriitori întâlneai? întrebă Vlad Teodoru.

— Pe toți, pe toți poeții, pe toți prozatorii de mâna întâiu și de a doua, pe toți criticii, tot ce era mai cărturar în București.

Acolo am cunoscut pe Iosif. A murit la începutul războiului cu Bulgaria. I se cânta pe uliți imnul „La Arme", pe când el trăgea să moară la Spitalul Colței. Era vecinic posomorît, tăcut anul din urmă. Acolo am cunoscut pe Diamandi, cu humor franțuzesc și inimă caldă, pe Anghel, blând și subțire la fire, pe Goga, plin de avânt și încrezător în steaua sa. Acolo am cunoscut pe Macedonski. Pe Macedonski! Imi vine să râd, de câte ori mă gândesc la prima întrevedere, pentru că la prima întrevedere nu-ți ieșea înainte decât înfățișarea stranie a poetului, îmbrăcămintea lui stranie; cravata, gulerul, giletca, mai ales fața stranie, o mască de ceară cu vârfurile mustăților răsucite și privirea pierdută...

Dar cât a început să-și citească din versuri, tocmai sfârșise de scris „Noaptea de Decembrie", am fost cuprins numai de geniul său. Parcă-i aud încă glasul:

— La Meca, la Meca... — și trece prin mine un fior.

Cu tot geniul său, a trăit într'o sărăcie care-i tăia uneori din aripi. Scria fără să poată tipări. Ce osândă mai mare pentru un scriitor?

Imi amintesc, de pildă, că, într'o seară, îl îndemnam, să-și publice „nopțile" într'un volum, și ne-a răspuns:

— Cu ce bani?

După ce ne-a părăsit, m'am apropiat de un prieten și i-am spus:

— Ascultă, Petrescu. Vrei să facem un jurământ?

www.dacoromanica.ro

De va fi unul din noi în stare, să-şi ia asupră-şi tipăritul operelor maestrului.

— Vreau.

Cum nici Petrescu nici eu nu am fost în stare să le tipărim, alţii au făcut-o.

Bătrânul sfârşi ridicându-se:

— Acum ştiţi cine sunt. Cunoaşteţi neajunsurile, ce le-am tras de pe urma dragostei mele de literatură şi cu toate acestea, v'am mai spus odată, au fost clipele cele mai frumoase ale vieţii mele, clipele petrecute la Terasa Oteteleşanu.

www.dacoromanica.ro

GHERGHINA

La poarta bisericei din Teiu Doamnei, după slujbă, găseai pe Gherghina, bocitoarea din mahala, pe bătrâna gârbovită cu cârlionți încă negri, eșind de sub basma, cu pielea zbârcită până pe mâini, fără dinți în gură. Gherghina nu fusese urîtă cum era la bătrânețe. Fusese o țigancă arătoasă, cu nuri. Când trecea odinioară, o întrebau flăcăii :

— Cum ai făcut, Gherghină, de ți-ai mutat trandafirii dela ureche pe față?

Căci avea întotdeauna floare roșie în păr. De copilă o luau lăutarii din Teiu fie la cârciumi, fie la Moși, fie pe la curțile boerești. La treisprezece ani zicea cântecele de dragoste parc'ar fi fost muiere în toată firea. Avea și ceva fermecător în glas, ceva care le întorcea capul bărbaților.

Cu mulți trăise Gherghina și boeri și meșteri și țigani sadea, dar din ei numai pe Ionaș Buluc îl iubise cu adevărat, pe rudarul moldovan din Tecuci.

Il întâlnise odată la Târgul Moșilor. Pe când se strecura printre lume, în fața ei văzu un țigan lăeț, om mândru, cum nu mai întâlnise și altfel îmbrăcat decât ceilalți rudari. Era cât un uriaș, avea trăsăturile subțiate și mustața abia răsărită pe buză, îi atârnau pe umeri șuvițe lucioase de păr. Purta pălărie de pâslă, nădragi înfoiați de dimie și dela genunchi în jos, cizme. Haina-i era scurtă, din piele și pe tot pieptul erau cusuți nasturi mari de sidef, unul lângă altul.

Gherghina, zăpăcită de chipul țiganului, își uitase de cântat, de cârciumă. Se ținuse după el, până ce izbutise

www.dacoromanica.ro

să intre în vorbă şi din ziua aceea îi fusese ibovnică. Avură un copil împreună, singurul ei copil. Dar când Ioniţă fu de doi ani, într'o seară, când se întoarse Ionaş dela fabrica de cărămidă, îi spuse că dase de sălaşul lui din trecut la Pantelimon, că-l apucase dor de ducă. Trebuia să plece, nu mai putea să stea pe loc.

Dânsa nici gând nu avea să se pună pe drumuri, să părăsească oraşul şi casa din Teiu.

— Dacă tu nu poţi sta pe loc, Indianule (aşa îl porecliseră pe Ionaş în mahala), du-te singur, lasă-mi copilul până te întorci.

Nu-i răspunsese nimic rudarul. A doua zi, când se deşteptase Gherghina, pierise Ionaş cu Ioniţă şi nu i-a mai văzut.

De atunci, de optsprezece ani împliniţi, îi rămăsese un spin în inimă, un dor de bărbat şi de băiat.

De atunci, Gherghina îmbătrânise. Ii pierise glasul. Nu mai o lua nimeni în seamă. La cârciuma din Teiu dânsa tot mergea, însă des, fiindcă-i plăcea să asculte cântecele altor femei, pe cele noi ca pe cele vechi. Dumineca uneori, iarna, o chemau florăresele la ele acasă şi ca muştele pe slănină, se strângeau la flacăra vetrei, aşezate pe jos, pe rogojini, în jurul ţigăncei. O puneau să le istorisească ceasuri întregi şi dânsa le istorisea verzi şi uscate, căci în mintea ei de bătrână le încurca acum pe cele văzute într'adevăr cu cele cântate sau auzite, ca şi când le-ar fi trăit pe toate.

Văzuse când mersese pe la casele boereşti, cu taraful de lăutari, mese peste mese încărcate de vase, de talere, de mezeluri, de băuturi.

Ii văzuse pe boeri şi pe boeroaice de-aproape, le văzuse paftalele, cerceii, salbele, inelele, blănurile, ce le împodobeau hainele, muiate în fir, în beteală, în fluturi, în pietre scumpe, cum spunea şi cântecul :

„Intr'o iie e-o moşie,
„In trei ii sunt cinci moşii."

www.dacoromanica.ro

Văzuse târgul de azi, dela Obor, altădată Târgul de afară, în toiul lui, când se făceau parastase pentru morți, când erau aduși la spânzurătoare răufăcătorii, călări pe măgari și fața spre coadă, muerile ucigașe tunse, cu hârtie lipită la piept. Pe ea sta scis :

„Cine făptuește ca mine, așa să pățească."

Văzuse castelele, culele și tainițele lor, în care se ascundeau comorile voevozilor, încuiate cu lacăte vrăjite. Nu se puteau descuia decât cu iarba fiarelor.

Toate le văzuse Gherghina, după spusele ei.

Și astfel îi trecea vremea în povestit și în bocit...

Iată că a doua zi de Paști, la cârciuma din Teiu, la o masă, zări după optsprezece ani, un rudar, în fața Ruxandrei, nepoată de soră, cântăreață de lăutari și dânsa. Așa mult semăna tânărul cu Ionaș Buluc, încât îi tresări inima. Era îmbrăcat la fel, moldovan trebuia să fi fost, dar era mai tânăr, mai copil. Îi trăzni prin minte femeii :

— Oare să nu fie Ioniță al meu?

Ia să-l iau cu d'a 'ncetul.

Se apropie și se așeză lângă nepoată. Îi spuse în limba lui țigănească din Moldova, limba, pe care n'o uitase de când o vorbise cu Ionaș.

— De unde vii, Zgripța?

— Din Tecuci.

— Și unde poposiți? La Pantelimon?

— Nu cunosc locurile p'aci, că n'am mai fost.

— Da' tat'o unde e?

— A murit.

— Cum îl chema?

— Ionaș Buluc.

— Și pe tine?

— Ioniță Buluc.

— Ioniță Buluc, eu sunt maică-ta, îi strigă bocitoarea, sculându-se. Se repezi spre el, să-i înconjoare gâtul cu brațele.

Tânărul o dete în lături și se răsti la dânsa :

www.dacoromanica.ro

— Dacă eşti tu Gherghina, care, mi-a zis Tata, nu a vrut să-l urmeze, fiindcă petrecea mai bine la oraş, apoi nu vreau să ştiu de tine nici eu.

Deodată începu să râză şi urmă, lăsând glasul mai jos :

— Imi trebuia mamă, când eram mic, neputincios. Acum nu am ce face cu o hârcă bătrână. Acum îmi trebuesc muieri tinere şi frumoase ca Ruxandra.

Făcând semn fetii, se sculară amândoi şi se duseră să se aşeze la altă masă, mai în fund.

www.dacoromanica.ro

LA MÂNĂSTIREA ȚIGĂNEȘTI

De hramul Sfinților Constantin și Elena, drumul ce duce la Țigănești, este întotdeauna bătut de bucureșteni, care merg să asculte slujba la mânăstire. Mai toți se opresc și la pădurea de stejari străvechi din apropiere, cântată de privighetori și îmbălsămată de flori.

In primăvară, slujba fu ca niciodată de frumoasă, pentru că, pe lângă soborul obișnuit, citise liturghia și un Exarh al Patriarhiei. Glasul lui puternic acoperise glasurile preoților de sat. Și prin statura-i înaltă îi întrecea cu capul pe toți ceilalți.

In jurul altarului, în naos, în pronaos, chiar afară, la ușa bisericii, erau grămadă când în picioare, când îngenunchiate, cele două sute de călugărițe în camofilie și rassă fiecare ținând lumânare de ceară aprinsă în mână.

La sfârșitul liturghiei, Exarhul înaintă către una din monahe, din cele mai în vârstă, cu privire încă ageră și păr încă negru și rosti răspicat spre a fi auzit de credincioși :

— Din porunca Inalt Prea Sfințitului Patriarh, Maica Evlampia Tărărăscu este întărită Stareță a mânăstirei Țigănești.

La cuvintele preotului se făcu în biserică tăcere adâncă și ținu până ce Maica Evlampia înaintă la rândul său și răspunse :

— Mulțumesc Inalt Prea Sfințitului din suflet de cinstea, ce mi-o hărăzește, dar nu o pot primi, nu fiindcă aș vrea să mă dau în lături dela o datorie ci, fiindcă nu mă lasă puterile. Rog pe Inalt Prea Sfințitul să încuviințeze alegerea altei monahe mai tânără, cum au fost cele

www.dacoromanica.ro

din urmă, nu ca mine de optzeci de ani trecuți. Il rog să ție în seamă, că am fost stareță aproape o jumătate de veac, necurmat. Nu mai mă lasă puterile.

— Maică Evlampia, grăi din nou Exarhul, înmânându-i cârja. Nu am nici-o cădere să-ți răspund acum altceva, decât că voiu aduce la cunoștință Inalt Prea Sfințitului, dorința D-tale. Azi ți-am adus numai porunca Sa. Totuși îți spui, că trei luni de zile, trebue să te supui. Dacă după trei luni vei cere altă alegere, vom vedea ce se va hotărî de Patriarhie. Trei luni însă vei sta la postul D-tale.

Se întoarse către călugărițele celelalte:

— Iar D-voastră căutați să dați tot ajutorul Maicei Evlampia, ca să-și poată îndeplini sarcina, ce i-a fost încredințată de Inalt Prea Sfințitul, spre binele Mânăstirei și al D-voastră.

Trecură apoi la miruit și la anaforă. După anaforă, Maica Evlampia și Exarhul o luară către ieșire, urmați de maici, și se îndrumară spre casa stariței, una din cele mai puțin încăpătoare ale mânăstirei. Nu avea decât trei odăițe: intrarea, salonul și sufrageria, încărcate de poze și de mobilă în mohair cafeniu. In sufragerie era masă întinsă cu dulcețuri, cozonaci, baclavale, pișcoturi.

In câteva clipe erau așa ticsite odăile, încât abia se puteau strecura, una câte una, călugărițele. Veneau la rând de sărutau mâna stariței. Abia la sfârșitul zilei se goli casa și Maica rămase singură. Alături surorile strângeau vasele.

Stareța se așeză la fereastră de urmări oaspeții bucureșteni, care părăseau mânăstirea, în automobile, în trăsuri, în briști.

Pe când sta la fereastră, se apropiă de dânsa pe nesimțite Sofronia, mâna ei dreaptă în gospodărie, o maică cu ochii verzi și buzele subțiri. Atingând-o pe umăr, spuse:

— Frumoasă zi pentru D-ta, ziua de azi.

— Frumoasă dacă ași fi fost mai tânără...

Suspină.

www.dacoromanica.ro

— Iată-mă iar stareță, fără voia mea. Ce puteam să fac? Trebuia să mă supui Patriarhului.

— Trebuia. Nici nu se putea să le faci după plac celor ce-au adus atâta zizanie ăşti patru ani printre noi, atâtea alegeri şi para alegeri. Să fi văzut-o, urmă râzând, pe Maica Teodosia. Mă uitam mereu la dânsa în biserică, cum îi sclipeau ochii la cuvintele D-tale, cum i s'au întristat la ale Exrahului.

— Şi din pricina lor, nu numai a sănătăţii, eram hotărîtă să nu primesc stăreţia. La vârsta mea aveam nevoe de odihnă. Nu mai pot nici lupta, nici munci.

— D-ta nu ai nevoe să munceşti de fel. Stai acasă liniştită, că muncim noi pentru D-ta.

— Nu se poate, Maică Sofronie. Cel ce ia asupră-şi o sarcină, trebue să şi-o ducă el, nu să se bizue pe alţii. Şi lupta la urma urmelor, o potolesc, o stăpânesc eu odată stariţă, dar ce nu pot schimba e istovirea trupului. Din zi în zi dorm mai puţin, mă scol şi mă culc obosită şi picioarele mă ţin deseori, mă ţin chiar bine.

— Să mergem la doctorul Petrescu, să te mai vadă...

— Ce să vadă, că nu ştiu nimic doctorii. Bani aruncaţi degeaba.

Oare ei m'au tămăduit anul trecut? Dacă nu mă duceaţi la Sărindar, zăceam şi azi înţepenită în pat.

— Aşa e. Şi să-ţi spui drept, Maică Stareţă, să-ţi mărturisesc : când te-am îndemnat sub înrâurirea celorlalte monahe, să mergem cu D-ta la Sărindar, în mine nu era mare credinţă. Dar de când am văzut, că te-am purtat la Bucureşti oloagă şi te-am adus înapoi pe picioare, cred în toate minunile dumnezeeşti, de care mă îndoiam.

— Ba eu am crezut întotdeauna în ele, mai ales în icoana din Sărindar. De copil auzisem vorbindu-se de ea şi totuşi mi s'a părut că aiurez, când la rugăciunile mele în ziua aceea, m'am pomenit cu icoana troznind, trei troznete scurte, înnăbuşite şi i se scurgeau lăcrămi pe obraz. Doamne, Doamne! Atunci, după cum ţi-am mai

www.dacoromanica.ro

spus-o deseori, am simţit deodată crescând în mine puteri noi, atunci s'a îndeplinit minunea, atunci m'am sculat şi am umblat...

Maica adaogă ridicându-se de pe jilţ :

— Hai să mergem puţin pe afară, să ne răcorim.

Porniră amândouă prin curte, trecură pe la biserica cea mare, din faţă, coborîră în cripta celei mici, din dos. Acolo se opri Maica Evlampia mai lung, gânditoare, răzimată pe cârje.

In juru-i, peste tot locul, erau numai ciolane şi ţeste de om, pe jos, pe rafturi, prin lădiţe descoperite, prăfuite şi umblate de muşte.

— La ce te gândeşti? o întrebă Sofronia.

— Mă gândesc la ziua, când m'a adus mama la mânăstire, cât de turburată am fost coborând aci şi dând de rămăşiţele călugăriţelor. Am întrebat, răzvrătită, pe sora, pe care o trimisese stareţa să mă călăuzească prin aşezământ :

— Pentru ce nu li se face alt rost? Pentru ce le stau oasămintele d'avalma, fără măcar să li se scrie numele fiecăreia?

Dânsa mi-a răspuns cu nepăsare :

— Odată în monahie nu mai au nume. Sunt toate la fel în faţa lui Dumnezeu.

Şi iată acum m'am obişnuit, nici nu cat să ştiu ale cui sunt, deşi printre ele sunt atâtea fiinţe scumpe : Maica Eudoxia, Maica Fevronia, Maica Agatia, Maica Melania. Din tovarăşele mele, în viaţă aşa deosebite una de alta, ce a rămas de când sufletul le-a părăsit trupul? Câteva oase, „toate la fel în faţa lui Dumnezeu", cum le zicea sora.

Când, puţine clipe în urmă, călugăriţele urcară iar treptele criptei şi ieşiră la lumina zilei, porţile cele mari erau închise şi curtea era deşartă. Maicele intraseră în chiliile lor.

www.dacoromanica.ro

MAHALAUA COTROCENILOR

Nae Bâră şi tot neamul făceau chirpici la fântâna de pe arie, în apropierea satului Hasiduluc.

Cei doi bărbaţi, Bâră şi băiatul lui, Ştefan, săpau pământul şi plămădeau glia, nevasta întocmea cărămizile în tipar, iar nora scotea apă şi umplea butoiul.

Când fu plin, Mariţa zise, punându-şi găleata pe ghizduri şi întinzându-şi braţele :

— Nu mai pot. De dimineaţă, din zori, lasă, ridică, lasă, ridică, lanţul. Mă dor mâinile.

— Fiindcă nu eşti obişnuită la munca de ţară, răspunse Chira. Eu anul trecut, câte-o zi întreagă scoteam apă şi nu eram obosită seara.

Pe când vorbea bătrâna, Mariţa se aşezase pe un pietroiu, lângă puţ.

— Nu-mi este ruşine de nicio muncă, la toate m'am dedat în Dobrogea voastră, toate sunt bune, numai din când în când m'apucă dorul de Bucureşti. Poate unde până la venirea mea aci, nu ieşisem din oraş decât pe câmpia Cotrocenilor.

— După cum nici eu nu cunosc altceva pe lângă sat, decât Constanţa. Mie nu-mi place la oraş. Când merg la târg, nu ştiu cum să fug mai repede înapoi acasă, să fug de zgomot.

— Şi Constanţa ce are aface cu Bucureştii?

Am mai avut norocul de mică, să stau la Cotroceni în apropierea cazărmilor. In afară de lume multă, mai erau pe uliţi marşurile soldaţilor la orice ceas al zilei. Aveam chiar Palatul în faţa casei. Vedeam la doi paşi trecând pe

www.dacoromanica.ro

Rege, pe Regina Maria. Mai târziu fiind la stăpân, stam ceasuri întregi în grădina Botanică, cu fetiţa în cărucior. Acolo l-am întâlnit pe Ştefan. Vara grădina era plină de militari. Nicăeri nu este atâta răcoare. Are copaci bătrâni, umbroşi, nu ca salcâmii piperniciţi din Hasiduluc.

In parcul Palatului nu am pus piciorul. Era păzit. Mă uitam doar printre gratiile de lemn ale zidului. Nu am ieşit din oraş, decât ca să viu în Dobrogea. Auzisem de munţi, de mare. Habar n'aveam ce fel erau. Ţara mea era Bucureştii şi tot aşa a rămas până azi şi o să rămâie cât oiu trăi.

— Bucureşti e Capitala, o întâmpină Chira, ţara e România, ne spunea domnul învăţător.

— Ţara mea e ce cunosc eu, unde m'am născut.

Ştefan începu să râză.

— Asta nu i-o pot scoate din cap Mariţei, zise el.

— O fi ţară, o fi capitală, tot una e, se amestecă şi Bâră. Lăsaţi-o să vorbească. Ne trece şi nouă vremea mai repede.

— D-ta eşti om cu judecată, taică, cum era şi stăpânul meu, Domnul Vasilescu. Amândoi erau oameni de treabă şi cât ţineau la mine! E drept că pe mâna mea le era casa. Dânşii aveau slujbă la Senat. Tot dânşii m'au cununat cu bărbatul dintâiu.

— Te-au procopsit cu olteanul zarzavagiu, glumi Chira.

— Adevărat. Mai bine mă împiedicau să-l iau. Nu-mi pare atât de rău de banii, ce mi i-a mâncat, cât îmi pare rău de conacul şi de petecul de loc al tatii. Orice aveam, orice câştigam, mi-l lua şi-l risipea.

Nu mă scăpam de el dacă nu fugeam cu Ştefan.

— Pentru ce ai plecat, Mariţo, dela părinţi, să te bagi la stăpân, dacă taică-tău era om înstărit?

— Din pricina mamei vitregi. Cât a trăit maica, cât mi-am sfârşit clasele primare, am dus viaţă boerească împreună. După ce ne vedeam de gospodărie, o parte

www.dacoromanica.ro

din zi o petreceam pe scaun la stradă : cum ne aflam în casă, în capot şi în papuci, cu igliţa în mână.

Ce mai vorbărie se încingea cu vecinele, Doamne! Până seara, toate le ştiam. Nu se mişca o frunză prin mahala, să n'o ştim şi noi muerile.

— Ţi-ai uitat, îi tăie Ştefan cuvântul, fiindcă nu te mai supără, ţi-ai uitat de câte ori mi te-ai plâns pe atunci de zgomotul dimprejur, că te împiedica să dormi noaptea.

Aici nu poţi să te plângi, că nu e linişte, cel puţin.

— Aşa e. Zgomotul vara era nesuferit. Incepeau înainte de cină, în ajunul sărbătorilor, mai întâiu clopotele bisericilor, din toate unghiurile oraşului. In Bucureşti, la fiecare pas, au ridicat creştinii altare sfinte, la fiecare pas. Bucureştenii ţin mult la biserică, mai mult ca aci la ţară, ţin la slujbă, ţin la clopotele lor. Cred că ele îi păzesc de rele.

Ne spunea Preotul dela Sfântul Elefterie, că un domn al ţărei, de neam grecesc, întrecând pe ceilalţi domni în cruzime, în lăcomie, într'o zi s'au pus clopotele Mitropoliei să sune singure. Au bălăngănit, au bălăngănit, fără să se oprească până ce şi-au închis boerii porţile caselor, negustorii prăvăliile şi laolaltă cu preoţii şi sărăcimea oraşului, au plecat la palat să ceară socoteală Domnitorului, cu ce drept secătuia el, străin, ţara. Când sfârşeau clopotele bisericilor, mai târziu, pe la nouă, începeau goarnele toate deodată pe la cazărmi, rugăciunea de seară, înceată, înceată... Apoi după ele, începeau din casele cu ferestrele deschise din pricina căldurei, din grădinile, din cârciumile, din cafenelele mahalalei, cântecele de vioară, de naiu, de ţimbal, de gramofon, cântecele din gură.

— Asta e viaţă? întrebă Chira, asta-ţi lipseşte ţie la Hasiduluc, de ţi-e dor de oraş?

Dar Mariţa nu mai răspundea nimic. Bărbaţii încetaseră munca. Işi strânseseră sculele şi o luară către Hasiduluc.

www.dacoromanica.ro

Cu toate că de demult se stinsese cerul, țăranii își vedeau deslușit calea. Luna plină le lumina șesul și le arăta marea spre răsărit ca o linie argintie pe zare.

Mariţa umbla la câțiva pași în urma celorlalți. Cât păşiră prin fața culei, a saielei, a fântânei Turcului, cât păşiră prin sat, până ce intrară în curtea casei, alături de geamie, dânsa nu mai scoase un cuvânt. Era departe cu gândul. Era tot cu gândul la Bucureştii ei.

www.dacoromanica.ro

C U P R I N S U L

	Pagina
Cetatea lui Bucur	3
Ţigăncile florărese	5
Ionică nebunu	10
Micul cursar	14
Părintele Greghentie	17
In parcul Carol	19
Domnul Paladă	23
„Mina de aramă"	27
Turcu	31
Curtea Domnească	34
Pictorul Ademian	37
Dâmboviţă apă dulce	41
O zi la Tribunal	45
Radu Vodă	49
Iapa lui Moş Ion	53
Ultima lecţie	58
La Băneasa	62
Leliţa Anca	65
Gropăreasa	70
Un patriot	73
Doctorul Penescu	77
In singurătate	81
Argintarul	84
Lăptăreasa din Fundenii Doamnei	88
Cu flaşneta	91
Tănase Nedelcu	95
Terasa	99
Gherghina	104
La Mânăstirea Ţigăneşti	108
Mahalaua Cotrocenilor	112

www.dacoromanica.ro

35717 — 940

PREȚUL LEI 100. —

www.dacoromanica.ro